

Guia d'ús
del *Diccionari jurídic*

BARCELONA

2013

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	3
1.1. Classificació de les unitats lèxiques	3
1.2. Tipus d'entrades.....	4
1.2.1. Entrades nominals catalanes de lèxic comú (generalment, amb contingut enciclopèdic).....	4
1.2.2. Noms propis.....	5
1.2.3. Entrades no nominals de lèxic comú	8
1.2.4. Entrades llatines.....	10
2. LES OPCIONS DE CERCA.....	11
2.1. Cerca per entrada	11
2.1.1. Opcions.....	11
2.1.2. Exemple.....	12
2.2. Cerca per definició.....	14
2.2.1. Opcions.....	14
2.2.2. Exemple.....	14
2.3. Cerca per sinònims i termes relacionats.....	15
2.3.1. Opcions.....	15
2.3.2. Exemple.....	15
2.4. Cerca per informació enciclopèdica.....	17
2.4.1. Opcions.....	17
2.4.2. Exemple.....	17
2.5. Cerca per idioma.....	18
2.5.1. Opcions.....	18
2.5.2. Exemple.....	18
2.6. Cerca per llengua d'origen.....	19
2.6.1. Opcions.....	19
2.6.2. Exemple.....	20
2.7. Cerca per àrea temàtica	20
2.7.1. Opcions.....	20
2.7.2. Exemple.....	21
2.8. Cerca per àmbit territorial.....	22
2.8.1. Opcions.....	22
2.8.2. Exemple.....	22

1. INTRODUCCIÓ

El DICCIONARI JURÍDIC és, principalment, un diccionari enciclopèdic que recull les unitats terminològiques (mots i expressions) que formen part de les diverses disciplines del dret. Es tracta d'un diccionari que conté diversos tipus d'entrades, cadascun dels quals té una estructura pròpia que s'explica a continuació.

1.1. CLASSIFICACIÓ DE LES UNITATS LÈXIQUES

Les unitats lèxiques que constitueixen els lemes o entrades dels articles de què es compon aquest diccionari són univerbals (formades per un sol mot) o pluriverbals (formades per més d'un mot).

Les unitats lèxiques univerbals es corresponen amb les categories lèxiques tradicionals principals (nom, adjectiu, verb, adverbi, preposició i conjunció); la interjecció, que equival a una unitat lèxica pluriverbal, és considerada a part. Els elements pertanyents al conjunt format per les unitats pluriverbals i les unitats univerbals que hi equivalen (com ara la interjecció) s'anomenen *unitats fraseològiques*.

Unitats univerbals

	Tipus d'unitat	Exemple
Unitat univerbal	nom	<i>autoritat</i>
	adjectiu	<i>pignoratiu</i>
	verb	<i>recórrer</i>
	adverbi	<i>reglamentàriament</i>
	preposició	[No se n'han recollit en el DJ]
	conjunció	[No se n'han recollit en el DJ]
	interjecció	[<i>Vegeu</i> enunciat fraseològic (fórmula rutinària)]

En les unitats pluriverbals, cal distingir les concurrències —que poden ser nominals, verbals o adjectivals— de les locucions respectives. Les *concurrències* (o *col·locacions*) són sintagmes aparentment lliures, generats amb regles sintàctiques, que presenten un cert grau de restricció combinatòria determinada per l'ús, i aquest tret les distingeix de la combinació lliure de mots. Les *locucions*, en canvi, són construccions fixes formades per un grup de mots que tenen una significació unitària i, en general, equivalen a un element únic capaç de desenvolupar una funció oracional determinada.

Des d'un punt de vista semàntic, el sentit de les locucions nominals i les locucions verbals no es pot desprendre directament de la suma de significats dels elements que les componen; per tant, tenen sempre un sentit figurat (*vetllar les armes, donar carpetada*). Se n'exclouen les expressions amb valor metafòric que tenen una part literal i una part figurada (*sufocar una revolta, aixecar el setge*), que són considerades concurrències.

Unitats fraseològiques

	<i>Tipus d'unitat</i>	<i>Exemple</i>
Unitat fraseològica (unitat pluriverbal o que hi equival)	concurrència nominal (N + N)	<i>decret llei</i>
	concurrència nominal (N + Adj / Adj + N)	<i>asil religiós</i>
	concurrència nominal (N + Prep + N)	<i>abús de dret</i>
	concurrència nominal (N + Prep + [Det +] N)	<i>territorialitat de les lleis</i>
	concurrència adjectival (Adj + Adv / Adv + Adj)	<i>empenat degudament</i>
	concurrència verbal (V + [Det +] N _{subj})	<i>estimar la demanda</i>
	concurrència verbal (V + [Prep +] [Det +] N _{obj})	<i>declarar en rebel·lia</i>
	concurrència verbal (V + Adv)	<i>condemnar executòriament</i>
	concurrència verbal (V + Adj)	<i>comprar fiat</i>
	locució nominal	[No se n'han recollit en el DJ]
	locució adjectival	<i>sa i estalvi</i>
	locució adverbial	<i>en delictes flagrant</i>
	locució verbal	<i>demanar els passaports</i> (en sentit figurat)
	locució prepositiva	<i>a requeriment de</i>
	locució conjuntiva	<i>sens perjudici que</i>
	locució clausal	<i>com correspongui en dret</i>
	enunciat fraseològic (parèmia)	<i>vist i plau</i>
	enunciat fraseològic (fórmula rutinària) —incloent-hi les interjeccions—	<i>no escau</i> <i>fidepromittis?</i>

1.2. TIPUS D'ENTRADES

1.2.1. Entrades nominals catalanes de lèxic comú (generalment, amb contingut enciclopèdic)

Les entrades nominals catalanes de lèxic comú d'aquest diccionari es corresponen amb els conceptes del dret que s'hi han volgut recollir, les quals, en general, a més de la definició lexicogràfica, contenen informació enciclopèdica que pot ser de l'interès dels especialistes en dret.

Aquestes entrades tenen l'equivalència en espanyol i poden contenir també sinònims i remissions a altres entrades.

bandejament
DRET PENAL

bandejament *m.*

DRET PENAL

Pena restrictiva de llibertat designada per sentència, que delimita el radi d'actuació i la distància d'un reu.

Es tracta d'una de les penes restrictives de llibertat (les altres dues són l'estranyament i el confinament) que el Codi penal (CP) del 1973, seguint la tradició dels codis anteriors, recollia en els articles 27, 30, 32.3, 67, 73 i 88. Aquest darrer precepte establia que «El sentenciat a bandejament queda privat d'entrar en el punt o els punts que designi la sentència i en el radi que s'hi assenyali, el qual comprendrà una distància de vint-i-cinc quilòmetres almenys i de dos-cents cinquanta com a màxim del punt o els punts designats, que inclouen, si la persona ofesa ho demana, el lloc en què el reu va delinquir, el de la seva residència habitual, i el de la persona perjudicada i els seus parents pròxims.»

L'article 67 del CP del 1973 (predecessor de l'article 57 del CP del 1995), situat entre els preceptes que regulaven les regles per a l'aplicació de les penes, deia: «En els delictes contra les persones i llur honor, honestat, llibertat, seguretat i propietat, els tribunals, atesa la gravetat dels fets i el perill que el delinqüent representi, poden acordar en les sentències la prohibició que el reu torni al lloc on hagi comès el delictes, o on resideixi la víctima o la seva família; si són distints, dins el període de temps que el mateix tribunal assenyali, segons les circumstàncies del cas.»

La pena de bandejament tenia una durada de sis mesos i un dia a sis anys (art. 32 CP del 1973) quan funcionava com a pena principal, llevat del cas de l'article 67 en el qual el tribunal en podia fixar discrecionalment la durada. Alhora, el CP del 1973 la recollia com a substitutiva de la pena de caució en els delictes d'amenaça (art. 495 CP del 1973).

El CP del 1995 ja no conserva aquesta pena amb el nom de *bandejament*, tot i que manté el contingut de l'article 67 del CP del 1973 en l'article 57, que es considera legalment un precepte que recull penes accessòries privatives de drets (art. 39.f). L'article 57 esmentat ha estat recentment modificat (n'han ampliat el nombre de delictes afectats i hi han afegit noves prohibicions) per la Llei orgànica 14/1999, del 9 de juny.

Sin. compl.: [desterrament](#).

es destierro

puja ▲

contracte de comissió
DRET MERCANTIL

contracte de comissió *c. nom. m.*

DRET MERCANTIL

Contracte de mandat que té com a objectiu un acte o una operació de comerç i en el qual és comerciant o agent mediador del comerç la part comitent o la part comissionista.

El contracte de comissió és definit en l'article 244 del Codi de comerç (CCom). En aquest sentit, cal posar de manifest que el mandat, definit en l'article 1709 del Codi civil espanyol, és el contracte mitjançant el qual una persona s'obliga a prestar algun servei o a fer alguna cosa, per compte o encàrrec d'una altra persona. Aquest contracte és gratuït. El contracte de comissió és, doncs, entre dos comerciants o entre un o una comerciant i una tercera persona que obliga una de les parts a fer una operació mercantil per encàrrec i compte de l'altre, a canvi d'un preu.

La part comissionista pot actuar contractant en nom propi o en el de la part comitent (art. 245 CCom). En el primer cas, la part comissionista no ha de declarar qui és la part comitent i queda obligada directament amb les persones amb qui va contractar. Aquestes persones tampoc no tenen una acció directa contra la part comitent, ni aquesta es pot dirigir contra elles (art. 246 CCom). En canvi, en el segon cas, la part comissionista ha de fer constar que contracta a nom de la part comitent. A més, el contracte i les accions que se'n deriven produeixen efectes entre la part comitent i les persones que contractin amb la part comissionista (art. 247 CCom). En aquest cas, es fa un contracte d'apoderament o representació, juntament amb el contracte de comissió.

El contracte de comissió es diferencia del d'agència en dos punts fonamentals. D'una banda, el contracte d'agència es formalitza sempre per compte aliè sense que sigui possible fer-ho en nom propi, com sí que succeeix amb el de comissió. I, d'altra banda, el contracte de comissió respon a una col·laboració puntual dirigida a dur a terme una operació de comerç concreta; en canvi, el contracte d'agència és durador perquè la relació de l'agent amb l'empresari té un caràcter continuat o estable.

Entre les obligacions principals del comissionista destaca el compliment de l'encàrrec que li va encomanar la part comitent. Aquest encàrrec l'ha de fer ell mateix i només pot delegar si compta amb l'autorització de la part comitent (art. 261 CCom). A més, ha de respectar les instruccions impartides per la part comitent (art. 254 CCom). La part comissionista també assumeix l'obligació de retre comptes (art. 263 CCom) i l'obligació de no actuar per ella mateixa ni per compte d'una altra persona en l'operació promoguda per la part comissionista—prohibició d'autoentrada— (art. 267 CCom). Aquesta part contractant només garanteix el bon resultat econòmic de l'operació quan hagi pactat la percepció de la comissió de garantia (art. 272 CCom). El dret més important que té és rebre la remuneració pactada.

Pel que fa a la part comitent, les obligacions principals que té són el pagament de la comissió (art. 277 CCom) i el pagament de les despeses efectuades pel comissionista (art. 278 CCom). Tanmateix, cal advertir que aquests deures de pagament estan protegits per un dret de retenció de les mercaderies o efectes que es trobin a disposició de la part comissionista i per un dret a ser pagat amb l'import de les mercaderies venudes amb preferència a tots els creditors, excepte en el cas del transportista (art. 276 CCom).

es contrato de comisión

puja ▲

1.2.2. Noms propis

Les entrades corresponents a noms propis poden ser de tres classes: noms de persona (antropònims), noms de lloc (topònims) i noms de coses (institucions i títols de documents, sobretot).

Els articles corresponents a antropònims contenen les dades de naixement i mort i una semblança curricular, generalment breu, del personatge glossat.

Cadafalch i Bagunyà, Joaquim
BIOGRAFIA

Cadafalch i Bagunyà, Joaquim *n. pr. m.*

(Terrassa, 1815 - Barcelona, 1883)

BIOGRAFIA

Va estudiar dret i va exercir com a advocat inscrit al Col·legi d'Advocats de la Junta de Govern, del qual va formar part el 1854. També va col·laborar amb l'Ateneu Català, que va presidir, i amb la Societat Econòmica d'Amics del País, com a membre actiu i membre de la Fundació Savigny. Va estar vinculat, per tant, a l'escola històrica i va ser un defensor entusiasta del dret català, especialment de les institucions familiars i patrimonials, a les quals es refereix en les seves publicacions: *Inconvenientes de la sucesión forzosa establecida por el Código civil* (1852), *Prontuario de las acciones hereditaria y los derechos del cónyuge sobreviviente?* (1862). Guillem M. de Brocà considerava que aquesta darrera publicació no solament estudiava els principis de la llei sobre successions catalana, sinó que en demostrava els avantatges. També actuà en política com a militant del partit moderat.

<p> Balle, Joan de BIOGRAFIA</p>	<p>Balle, Joan de <i>n. pr. m.</i> (Regió de Tarragona, s. XVIII - s. XIX) BIOGRAFIA</p> <p>Estudià dret a la Universitat de Cervera. Fou apoderat a Catalunya del duc de Medinaceli.</p> <p>Gràcies a la seva notorietat, la Junta Regional de Catalunya, en plena guerra napoleònica, el nomenà diputat per Tarragona a les Corts de Cadis. Precisament, en la legislatura del 1814, Balle presidí aquestes Corts. Liberal moderat, defensà el proteccionisme industrial i propugnà la desaparició de certs privilegis senyorials i eclesiàstics. Quan el 1815 es produí la que es coneix com «la primera gran escomesa centralitzadora» en l'àmbit jurídic —que pretenia que el dret supletori del dret català fos la legislació de dret comú del nou Estat espanyol en perjudici de les fonts històriques fixades per la Constitució catalana del 1599—, la Reial Audiència de Barcelona designà Balle i altres lletrats barcelonins perquè emetessin un dictamen. El document, que s'emeté dos anys després, defensava la integritat de l'ordenament legal català. Balle tornà al Parlament de Madrid com a diputat el 1820 i, en aquesta nova legislatura, promogué la creació del mercat espanyol i mesures proteccionistes («sobre prohibicions de gèneres i fruits estrangers»).</p> <p>Precisament, en l'obra de Juan Ramos <i>Condiciones y semblanzas de los diputados a Cortes para la legislatura 1820 y 1821</i> (publicada a Madrid, el 1821), es descriu Balle: «Bona veu, bon estil i bon sentit comú, tot i que <i>clamans in deserto</i>; però català, i sempre català.» Malgrat la seva posició anterior, el 1842 publicà un <i>Informe sobre la «Memoria para la supresión del diezmo»</i>, que el ministre Mendizábal pretenia dur a terme i a la qual s'oposà Balle.</p>
--	---

Els articles corresponents a topònims fan referència a noms de llocs històrics i contenen la descripció geogràfica i informació enciclopèdica sobre la història i la vigència de la denominació.

<p> Catalunya Vella HISTÒRIA DEL DRET</p>	<p>Catalunya Vella <i>n. pr. f.</i> HISTÒRIA DEL DRET</p> <p>Part del Principat de Catalunya entre la serra d'Albera, al nord, el massís del Garraf, al sud, i Montserrat i les serres que separen la conca del Llobregat de les de l'Anoia i el Segre, a l'oest.</p> <p>En el capítol xxxiii de les <i>Costumes de Cathalunya</i>, compilades pel canonge i jurista Pere Albert, recollides posteriorment en les <i>Constitucions e altres drets de Cathalunya</i>, en fer referència a la dependència del pagès respecte al seu senyor es diu que «en una part de Cathalunya que es dita veyra Cathalunya [...] homens solius qui no són cavallers, són axí destrets de lurs senyors, que lurs fills són homens de lurs senyors...». Segons aquest text, la Catalunya Vella comprenia «tot lo Bisbat de Girona, e quaix la mija part del Bisbat de Barcelona, qui es desa del riu Llobregat vers solixent, e la major partida del bisbat de Vica. Pons Guri n'assenyala aquests territoris fent esment al fet que no en formaven part els comtats de Rosselló i Cerdanya.</p> <p>El jurista Tomàs Mieres es refereix també a la Catalunya Vella en la seva obra <i>Apparatus</i>, concretament, en el capítol xxv «De rusticis, et hominibus solidis domicilia transferentibus». T. Bisson, en els seus estudis sobre el segle XII parla de l'aparició del nom de <i>Catalunya Vella</i> a partir del segle XII.</p> <p>Els geògrafs han recollit també aquesta denominació des de Pere Gil, Onofre Manescal, Esteve de Corbera i Francesc Diago; modernament i, a partir de Font i Saguer, s'ha acceptat aquesta designació de les dues parts de Catalunya.</p> <p>es Cataluña Vieja</p>
---	--

Els articles corresponents a institucions i organismes contenen una definició o una descripció breu de la institució i informació enciclopèdica sobre la història i la vigència d'aquesta.

<p> Tribunal de Cassació de Catalunya HISTÒRIA DEL DRET</p>	<p>Tribunal de Cassació de Catalunya <i>n. pr. m.</i> HISTÒRIA DEL DRET</p> <p>Organització judicial de la Generalitat de Catalunya fundada el 2 de març de 1934, que exercia una funció permanent jurídic i que tenia competències en matèria de dret civil català o dret contenciós administratiu.</p> <p>L'Avantprojecte de l'estatut de Catalunya (Estatut de Núria) establia la creació d'un Tribunal Superior de Justícia que constituïria un dels elements integrants de la Generalitat de Catalunya juntament amb el Parlament, el president i el Consell. En ser aprovat per les Corts Constituents, el 1932, l'esmentat Tribunal va passar a anomenar-se <i>Tribunal de Cassació</i>. L'article 12 de l'Estatut, a més, disposava que «el Tribunal de Cassació de Catalunya tindrà jurisdicció pròpia sobre les matèries civils i administratives la legislació exclusiva de les quals sigui atribuïda a la Generalitat. Coneixerà, demés, el Tribunal de Cassació de Catalunya en els recursos sobre qualificació de documents referents al dret privat català que donin motiu a inscripció en els registres de la propietat. Així mateix resoldrà els conflictes de competència i jurisdicció entre les autoritats judicials de Catalunya».</p> <p>El Tribunal de Cassació, segons l'article 12, tenia jurisdicció sobre les matèries següents: a) civils i administratives la legislació exclusiva de les quals fos atribuïda a la Generalitat, b) recursos sobre qualificació de documents referents al dret privat català que donessin motiu a inscripció en els registres de la propietat, i c) resolució dels conflictes de competència i jurisdicció entre les autoritats judicials de Catalunya. No obstant això, dificultats d'ordre divers van fer que la Llei que havia d'aprovar el Tribunal no fos promulgada fins al 2 de març de 1934 i publicada en el <i>Butlletí Oficial de la Generalitat</i> el 13 de març de 1934, i les lleis del 21 de març de 1934 i del 18 de juny de 1936 encara hi van introduir modificacions.</p> <p>El Tribunal estava constituït per un president i dotze magistrats, i actuava en Ple, com a cambra de govern i en dues sales de justícia: una de civil i una altra de contenciós administrativa. Cadascuna de les dues sales estava composta per sis magistrats. La llei també establia la secció de recursos governatius, que depenia de la sala civil. Les sales havien d'actuar amb l'assistència de cinc magistrats, si bé la contenciós administrativa podia actuar només amb tres quan coneixia recursos de quantia inferior a 10.000 pessetes (60,10 €), tal com feia la secció de recursos governatius. Per a dur a terme correctament les funcions que tenia encomanades, el Tribunal comptava també amb un secretari o secretària de govern, dos secretaris de sala o relators, els oficials que exigien les conveniències del servei i un arxiver o arxivera. El Tribunal es va instal·lar al Palau de Justícia de Barcelona.</p> <p>Les primeres resolucions van ser pronunciades el novembre del 1934 pel que fa a la sala civil i el març del 1935 quant a la Sala Contenciós Administrativa. El Tribunal va tenir una durada efímera i es va estrocar arran de la Guerra Civil espanyola. Les darreres sentències van ser dictades el setembre del 1938 i una llei promulgada a Burgos el 5 d'abril de 1938, reiterada el 8 de setembre de 1939, deixava sense efectes totes les lleis, disposicions i doctrines emanades del Parlament de Catalunya i del Tribunal de Cassació i restablia íntegrament el dret existent abans de promulgar-se l'Estatut. La tasca del Tribunal durant el poc temps que va poder funcionar, malgrat les difícils circumstàncies socials i polítiques d'aquells anys, comprèn un conjunt de quaranta-tres sentències dictades per la sala civil i cinquanta-quatre per la Sala Contenciós Administrativa, algunes de les quals constitueixen antecedents importants en la interpretació del dret civil català fins avui.</p> <p>es Tribunal de Casación de Cataluña</p>
---	--

Pel que fa als altres noms propis, en aquest diccionari s'ha tractat el terme *nom propi* en un sentit més lax del que potser és habitual: s'hi han inclòs —ultra els topònims, els noms de

xarxes i els títols de publicacions en sèrie— els noms de catàlegs, registres, programes i plans i també els títols de normes jurídiques. Aquesta adscripció permet justificar les majúscules inicials amb què s'han compost les dites entrades i el fet que, de vegades, s'hagi recategoritzat la forma de l'entrada.

<ul style="list-style-type: none"> ☑ Registre Central DRET CIVIL ☑ Registre Central de Penats i Rebels DRET PENAL ☑ Registre Civil DRET CIVIL ☑ registre consular DRET CIVIL ☑ Registre d'Agrupacions de Defensa Forestal ☑ Registre d'Associacions de Catalunya DRET PÚBLIC ☑ Registre d'Empreses de Venda a Distància DRET MERCANTIL ☑ Registre d'entitats de prevenció de la contaminació acústica ☑ Registre de Condicions Generals de la Contractació DRET CIVIL ☑ Registre de Fundacions DRET CIVIL 	<p>Registre Central <i>n. pr. m.</i> DRET CIVIL</p> <p>Registre on consten tots els fets que no es poden inscriure en cap altre registre i en circumstàncies especials.</p> <p>La Llei i el Reglament del Registre Civil regulen el Registre Central, on s'inscriuen els fets pels quals no és competent cap altre registre, així com els que no es poden inscriure perquè hi ha «circumstàncies excepcionals de guerres o altres qualssevol que impedeixin el funcionament del registre corresponent». En aquest registre també s'inscriuen els llibres formals amb els duplicats de les inscripcions consulars. El ministeri fiscal és representat pel fiscal que és assignat de Madrid, en els expedients que corresponen a aquest registre.</p> <p>es Registro Central</p> <p>Registre Central de Penats i Rebels <i>n. pr. m.</i> DRET PENAL</p> <p>Oficina dependent del Ministeri de Justícia on es recullen totes les notícies sobre els delinqüents condemnats o declarats rebels, que compleixin o hagin de complir llurs penes.</p> <p>Creat el 1878, el Registre Central té la seu a Madrid i depèn actualment del Ministeri de Justícia, més concretament, de la Direcció General de Relacions amb l'Administració de Justícia.</p> <p>La funció principal d'aquest organisme és la gestió centralitzada dels antecedents penals que es deriven de la imposició de sentències condemnatòries (art. 252 Llei d'enjuiciament criminal [LECr]) i el certificat dels antecedents quan sigui sol·licitada per algun jutjat o tribunal (art. 379 LECr) o per la persona intestada. En el cas de sol·licitud judicial, l'article 379 de la LECr concedeix al cap del Registre un termini de tres dies per a remetre el certificat corresponent. El Registre també s'encarrega d'annotar les mesures de seguretat imposades per la jurisdicció penal.</p> <p>D'acord amb l'article 136.4 del Codi penal (CP), les inscripcions al Registre no són públiques i mentre són vigents només s'han d'emetre certificats amb les limitacions i les garanties establertes en les normes específiques. Els certificats s'han de lliurar quan la persona interessada o els jutges o els tribunals ho sol·licitin. El Registre també ha d'emetre certificats per a les oficines del cens electoral en el cas de les penes que comporten privació del dret de sufragi (Reial decret 435/1992, del 30 d'abril).</p> <p>El Registre conté una secció separada i reservada per a les penes privatives de llibertat que estiguin suspeses (art. 82 CP), i només els jutges i els tribunals en poden demanar els antecedents. En el cas que es revoqui la suspensió, la pena s'ha d'inscriure en la secció principal del Registre. En canvi, en els casos que ha transcorregut el termini de suspensió sense que s'hagi tornat a delinquir s'ha de cancel·lar la inscripció feta en la secció especial (art. 85 CP) i l'antecedent penal no es pot tenir en compte a cap efecte.</p> <p>es Registro Central de Penados y Rebeldes</p>
<ul style="list-style-type: none"> ☑ Diari de Sessions del Parlament de Catalunya DRET CONSTITUCIONAL 	<p>Diari de Sessions del Parlament de Catalunya <i>n. pr. m.</i> DRET CONSTITUCIONAL</p> <p>Publicació periòdica del Parlament de Catalunya on es transcriuen literalment totes les intervencions, els acords i les incidències que es produeixen en el Ple del Parlament, en la Diputació Permanent i en les comissions.</p> <p>Existeix una edició en paper i una edició electrònica del <i>Diari de Sessions del Parlament de Catalunya</i> (DSPC), i aquesta última es pot consultar en el web del Parlament de Catalunya. Cal recordar que el Parlament de Catalunya també edita el <i>Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya</i> (BOPC).</p>
<ul style="list-style-type: none"> ☑ Codi d'Hammurabi HISTÒRIA DEL DRET 	<p>Codi d'Hammurabi <i>n. pr. m.</i> HISTÒRIA DEL DRET</p> <p>Codi jurídic més important de les civilitzacions mesopotàmiques.</p> <p>Els pobles sumers, vers el 3500 aC, estaven estructurats en ciutats estat independents, cadascuna de les quals disposava del seu propi dret. Si bé d'aquelles remotes civilitzacions han arribat documents jurídics, cal destacar que el més important és el conegut com a «Codi d'Hammurabi», perquè aquest rei de Babilònia fou qui el va promulgar.</p> <p>Hammurabi va viure entre el 1792 i el 1750 aC i fou el sisè rei de la dinastia babilònica. Segons els estudiosos d'aquest personatge, no solament va ser un estadista important que va saber ordenar el seu territori i establir una administració eficient, sinó que, per mitjà del Codi, va promulgar un dret que va influir en els pobles de l'antiguitat del seu entorn fins a l'aparició del dret romà.</p> <p>En el curs d'unes excavacions que efectuava l'arqueòleg J. de Morgan al capdavant d'una missió francesa, a primeries del segle xx, a la regió de Susa, va aparèixer una estela, malmesa però de fàcil reconstrucció, avui al Museu del Louvre. Es tractava del Codi d'Hammurabi. Qui primer el va estudiar i va publicar el text que contenia, poc després d'haver-se descobert, fou el dominic Vicent Scheil.</p> <p>L'esmentada estela està formada per un bloc de diorita de dimensions considerables (2,25 m d'alçada per una base d'1,90 m), amb text cuneiforme i rematada amb un relleu que representa el rei Hammurabi rebent les lleis del déu Sol.</p> <p>El text que conté l'estela inclou cinquanta-dues columnes, i en falten set, que foren destruïdes i que han pogut ser reconstruïdes gràcies a còpies fragmentades que s'han descobert. Està estructurat en tres parts: a) un pròleg que exalta la personalitat d'Hammurabi, el qual va ser designat pels déus per a donar valor a les lleis que promulga; b) el cos legal, el qual inclou dotze apartats dedicats a delictes de bruixeria, delictes d'ordre judicial, propietat, família, dret penal per danys ocasionals per cops, honoraris i penalitzacions professionals, així com a bous acceptats en garantia o llogats, bous que causen la mort d'una persona, obrers agrícoles, pastors, tarifes de jornals o lloguers diversos i esclaus, i c) un epíleg que complementa el pròleg i que s'estén amb unes invocacions a la divinitat.</p> <p>Les lleis que conté, que recullen altres formulacions legals anteriors, estan redactades curiosament en condicional, i la part de dret penal està basada en la llei del tallí pel que fa als ciutadans d'igual categoria dins la societat, cosa que sembla una regressió respecte d'altres textos legals en què s'inspira el mateix Codi.</p> <p>Malgrat això i un cert desordre de la sistemàtica seguida, aquest Codi és, per l'interès i l'extensió, el més important de l'antiguitat, el qual va influir en el dret hebreu i el grec i fins a l'arribada del dret romà.</p> <p>es Código de Hammurabi</p>
<ul style="list-style-type: none"> ☑ De rebus DRET ROMÀ 	<p>De rebus <i>n. pr. m.</i> ('Sobre les coses') DRET ROMÀ</p> <p>Llibre tercer del Codi de dret canònic del 1917, la primera part del qual tracta dels sacraments.</p> <p>En llatí, l'expressió <i>de rebus</i> és una locució adverbial.</p> <p>puja ▲</p>

<p>Corpus iuris civilis HISTÒRIA DEL DRET</p>	<p>Corpus iuris civilis <i>n. pr. m.</i> (*Corpus de dret civil*) HISTÒRIA DEL DRET</p> <p>Compilació de dret romà duta a terme per ordre de Justinià I, la qual tingué vigència fins als temps moderns.</p> <p>En llatí, la concurrència nominal <i>Corpus iuris civilis</i> és neutra.</p> <p>Aquest títol, tot i tenir vigència fins als temps moderns, ni és l'originari ni és l'emprat pels glossadors en el moment del renaixement o redescobriment (segles XIII i XIV) del dret justinià en els territoris de la cristiandat occidental. Els juristes, anomenats <i>glossadors</i> i <i>comentaristes</i>, en els seus treballs, comentaris, aclariments i interpretacions sobre els textos justinians, utilitzen l'expressió de <i>corpus iuris</i> per a referir-se al conjunt del dret per antonomàsia. La dicció moderna de <i>civilis</i>, com a nom qualificatiu, s'addiciona a la medieval per a diferenciar-la de la <i>de corpus iuris canonici</i>, usada des de l'edició de Jean Chappuis (París, 1500).</p> <p>La codificació justiniana està formada pels llibres jurídics següents: a) una recopilació de les constitucions imperials des d'Adrià, que passa per diverses redaccions; l'última, datada el 16 de novembre de 534, és una revisió i posada al dia de les anteriors i es promulga per la constitució <i>Cordis nobis</i> amb la intitulació de <i>Codex Iustiniani repetitae praelectionis</i>. La seva finalitat és harmonitzar el primer <i>Codex Iustiniani</i> i algunes lleis perdudes (<i>Quinquaginta decisiones</i>) amb el <i>Digesta</i>. La nova redacció deroga totes les constitucions imperials que no hi són incloses i està dividida en dotze llibres, que al seu torn es divideixen en títols, encapçalats per les seves respectives rúbriques, dins dels quals les constitucions imperials s'insereixen per ordre cronològic; b) un compendi d'iniciació a l'estudi principalment del dret privat que duu per títol <i>Instituta</i>, o Institucions, i que segueix com a models les <i>Institutiones</i> i les <i>Res cottidianae</i> (jurisprudència de la vida quotidiana), de Gai. Es tracta d'un llibre de caràcter didascàlic dividit en quatre llibres, cadascun subdividit en títols. L'actual subdivisió en paràgrafs és molt posterior. Mitjançant la Constitució <i>Imperatorium Maiestatem</i>, Justinià va promulgar i va publicar aquest manual escolàstic el dia 11 de setembre de l'any 533; c) una compilació sistemàtica de la jurisprudència clàssica que es coneix amb el nom originari de <i>Digesta</i> o <i>Pandecta</i> (matèries ordenades). Es va promulgar el 16 de desembre de 533 per la constitució <i>Tanta circa</i>. Es tracta de la font més important i científica de la història del dret romà. Pràcticament tot el que sabem del dret romà clàssic es basa en aquesta obra, que és una col·lecció per ordre de matèries de totes les obres dels juristes que es consideren encara vigents en l'època. Forma un corpus distribuït en cinquanta llibres, dividits en títols, que al seu torn se subdivideixen en fragments, en els quals es recullen els fragments jurídics dels juristes d'època clàssica, amb indicació de llur nom i, de vegades, de l'obra d'on procedeixen. Blumhne va classificar tots els fragments del <i>Digesta</i> en tres grups, anomenats <i>sabiniana</i>, <i>edictal</i> i <i>papiniana</i>, pel fet d'estar encapçalats, respectivament, pels escrits de Sabí, de l'Edicte i de Papinià. A partir de la segona meitat del segle XI, el <i>Digesta</i> es va convertir en la peça essencial del dret romà medieval. El còdex més antic entre els conservats és del segle VI o del VII, i des del 1406 es troba a Florència (<i>codex florentinus</i>). D'aquest còdex en deriven diversos manuscrits dels segles medievals que formen l'anomenada «versió vulgata», que és la utilitzada per l'escola de Bolonya, i d) les noves lleis (<i>novellae</i>) o constitucions posteriors al Codi. Van ser promulgades entre el 535 i el 556, i recollides en dues col·leccions, però no per Justinià. Una, que inclou 122 constitucions, procedeix d'Itàlia i es coneix com a <i>Autèntica</i> (<i>Authenticum</i>). L'altra, amb 134 noves lleis, és de Constantinoble. Es sumaria per un jurista anomenat Julià, i per això és coneguda com a <i>Epitome de Julià</i> (<i>Epitome Iuliani</i>).</p> <p>Durant l'edat mitjana, els glossadors de l'Escola de Bolonya van treballar sobre els textos justinians, que es presentaven amb una divisió de cinc volums, no de quatre. Els tres primers es reservaren al <i>Digesta</i> (<i>Digestum vetus</i>, <i>Infiriatum</i> i <i>Digestum novum</i>). La cambra va rebre el nom de <i>Codex</i>. El cinquè té caràcter miscel·lani, ja que s'hi recullen no només textos de l'obra de Justinià, sinó també fonts del dret romà medieval. Els glossadors denominaren el conjunt d'aquests cinc volums amb l'expressió <i>corpus iuris</i>, conjunt que van interpretar i van glossar. Amb un mètode distint, els comentaristes van aprofundir en el contingut d'aquests volums. El <i>Corpus iuris</i>, desconegut en els primers segles de l'època medieval, es va començar a estudiar a Catalunya a partir del segle XIII de manera científica, és a dir, directament sobre els textos justinians complets, i separant-lo de la gramàtica i de la retòrica. Durant aquest segle, de manera lenta i gradual, s'anà difonent pel país català, amb una força superior a la que es va projectar en els altres territoris hispànics.</p> <p>Durant els regnats de Ramon Berenguer III, Ramon Berenguer IV, Alfons I i Pere I, es van mantenir relacions culturals estretes amb la Provença, on la Universitat de Montpeller havia esdevingut un focus d'atracció de les noves tendències romanistes. Això va facilitar la propagació del <i>ius communis omnium hominum</i> a Catalunya.</p> <p>Balari i Jovany, en la seva obra <i>Orígens històrics de Catalunya</i>, va demostrar l'existència a les acaballes del segle XII de manuscrits del corpus a la catedral de Barcelona. Es coneixen casos en què un particular era propietari, el 1197, d'un còdex del <i>Digesta</i>. A la catedral de Vic, cap a aquestes dates, els clergues estudiaven totes les fonts del <i>Corpus iuris</i>. No és estrany, doncs, que principis jurídics del nou dret es recollissin en preceptes dels Usatges de Barcelona (segle XII). L'usatge 69, <i>Item statuerunt</i>, reproduceix un text d'Ulpià molt conegut, que va passar al <i>Digesta</i> vol. I, llibre IV, títol I: «quia quod principi placuit legis habet vigorem». Aquest precepte, al costat de molts altres, s'erigí en un dels fonaments jurídics essencials perquè els monarques desenvolupessin el poder de crear el dret.</p> <p>Se sap també que en la Barcelona del segle XIII, fins i tot abans de la fundació de la universitat, professors de dret, alguns amb el grau de doctor, exercien la docència del dret canònic i del civil. El 1284, en el capítol dels <i>Recognoverunt proceres</i>, privilegi atorgat per Pere II a la ciutat de Barcelona, les múltiples referències als «savis en dret» només es poden interpretar com els juristes formats en les noves tendències romanistes, professionals que coneixien i usen, per tant, el <i>Corpus iuris</i>. El 1359, Pere III, en una Constitució de les Corts celebrades a Cervera, estableix l'obligatorietat per a advocats i jutges d'estar en possessió dels llibres ordinaris del dret romà i del canònic (<i>Constitutiones y altres drets de Catalunya</i>, vol. I, llibre II, títol VI, III). Dels segles XIV i XV, els diversos anixis de Barcelona tenen una gran part dels còdexs manuscrits de les obres de Bartolo da Sassoferrato (1313-1357), que encara es poden consultar. A l'Anxiu Municipal de Girona es conserven uns fragments (del segle XV) de la <i>Lectura de Bartolo al Codi de Justinià</i>. A la Biblioteca del Cabildo de la Seu d'Urgell es conserven sis còdexs manuscrits (segles XIV i XV) de les obres bartolonianas. Hi ha constància també que el gran jurista català Jaume Callís, mort el 1434, tenia a la seva biblioteca personal gairebé totes les obres de Bartolo.</p>
--	---

1.2.3. Entrades no nominals catalanes de lèxic comú

D'acord amb la doble classificació d'unitats que es pot veure més amunt (cf. el § 1.1), s'han recollit en el DICCIONARI JURÍDIC tots els mots i expressions no nominals que poden ser útils en la traducció de l'espanyol i en la redacció i la correcció de textos jurídics catalans. En algun cas escadusser, s'hi poden trobar mots o expressions que són de llengua general, però que tenen una incidència important en el llenguatge juridicoadministratiu o bé serveixen per a traduir algun gir que no es pot traslladar literalment ni amb una altra expressió catalana d'aquest àmbit.

Aquestes entrades contenen la definició, un exemple o més, l'equivalència en espanyol i, si s'escau, un o diversos sinònims. De vegades, hi ha una nota d'ús o una remissió a una altra entrada.

Cal advertir que, en general, els enunciats fraseològics no estan exemplificats; es tracta d'enunciats complets que no necessiten il·lustrar l'ús que se'n fa, ja que no s'insereixen en cap altra oració.

*****ATENCIÓ! Imatges noves amb [...] en les notes d'ús!*****

<p>acabalat DRET</p>	<p>acabalat acabalada <i>adj.</i> DRET Que té molts cabals. Ex.: <i>Tot i que era una família molt acabalada i van poder contractar un advocat molt competent, no van poder evitar que el seu fill entrés a la presó.</i> Sin. compl.: cabalós cabalosa es acaudalado acaudalada</p> <p style="text-align: right;">puja ▲</p>
<p>a ambdós efectes DRET</p>	<p>a ambdós efectes <i>loc. adv.</i> DRET Pel que fa a l'efecte devolutiu i a l'efecte suspensiu, s'aplica especialment a recursos i a apel·lacions. Ex.: <i>El recurs d'apel·lació va ser admès a ambdós efectes.</i> Sin. compl.: a tots dos efectes es en ambos efectos</p> <p style="text-align: right;">puja ▲</p>
<p>de compliment obligat DRET</p>	<p>de compliment obligat <i>loc. adj.</i> En aquesta locució, no és recomanable anteposar l'adjectiu al nom DRET Que s'ha de realitzar forçosament per imposició legal. Ex.: <i>Pel que fa a la prevenció d'incendis forestals, l'Ajuntament emetrà un seguit de normes de compliment obligat.</i> Sin. compl.: d'obligat compliment es de obligado cumplimiento</p> <p style="text-align: right;">puja ▲</p>
<p>portar les actuacions a la vista DRET</p>	<p>portar les actuacions a la vista <i>c. v.</i> DRET Reunir tota la documentació pertinent per tal que es dicti una resolució. Ex.: <i>S'ha ordenat portar les actuacions a la vista per tal que el jutge dicti sentència.</i> es traer los autos a la vista</p> <p style="text-align: right;">puja ▲</p>
<p>donar a conèixer DRET</p> <p>donar audiència DRET</p> <p>donar carpetada DRET</p> <p>donar comiat¹ DRET LABORAL</p> <p>donar comiat² DRET</p> <p>donar compliment DRET</p> <p>donar compte DRET</p> <p>donar curs DRET PÚBLIC</p> <p>donar d'alta¹ DRET</p> <p>donar d'alta² DRET</p>	<p>donar a conèixer <i>c. v.</i> DRET Assabentar Ex.: <i>Han donat a conèixer la llista d'admesos.</i> es dar a conocer</p> <p style="text-align: right;">puja ▲</p> <p>donar audiència <i>c. v.</i> Generalment, és seguida de la preposició a DRET Permetre que algú sigui oït per un jutge o jutgessa o per un tribunal. Ex.: <i>S'ha acordat donar audiència a la part interessada perquè comparegui en un termini de quinze dies i faci les al·legacions que cregui convenientes.</i> es dar audiencia</p> <p style="text-align: right;">puja ▲</p> <p>donar carpetada <i>loc. v.</i> DRET Suspènre la tramitació d'una sol·licitud o d'un expedient. Ex.: <i>Van decidir donar carpetada al cas.</i> es dar carpetazo</p> <p style="text-align: right;">puja ▲</p> <p>donar comiat¹ <i>c. v.</i> DRET LABORAL Acomiadar Ex.: <i>Li han donat comiat per haver incomplert la normativa de l'empresa.</i> es despachar</p> <p style="text-align: right;">puja ▲</p> <p>donar comiat² <i>c. v.</i> DRET Convidar {algú que té una propietat arrendada} a marxar. Ex.: <i>Els arrendadors han donat comiat al llogater.</i> Sin. compl.: desarrendar² es despedir</p> <p style="text-align: right;">puja ▲</p>

1.2.4. Entrades llatines

Els lemes llatins recollits en el DICCIONARI JURÍDIC són unitats unverbals o pluriverbals, tal com han estat definides més amunt. Poden pertànyer al lèxic comú o bé poden ser noms propis, i tant poden ser nominals com no nominals.

Aquests articles contenen el lema, la llengua d'origen, l'equivalència literal en català, la definició i un exemple o més. De vegades, hi ha alguna observació o una nota d'ús i poden contenir una remissió a una altra entrada.

En aquestes entrades no escau la traducció a l'espanyol.

<p> ad libitum DRET ROMÀ</p>	<p>ad libitum <i>loc. adv.</i> (‘a voluntat’) DRET ROMÀ Lliurement o a voluntat. Locució que indica que una determinació s’ha pres amb llibertat total o que una acció es pot dur a terme lliurement segons la voluntat de qui l’ha de realitzar. <i>Ex.: Amb vista a presentar una petició, el demandant pot triar ad libitum el jutge de primera instància, La magistrada que hi intervé no pot procedir ad libitum ni prescindir dels tràmits efectuats anteriorment.</i></p> <p style="text-align: right;">puja ▲</p>
<p> Causae DRET CANÒNIC</p>	<p>Causae <i>n. pr. f. pl.</i> (‘Causas’) DRET CANÒNIC Segona part del Decret de Gracià, dividida en trenta-sis apartats on es tracta, entre altres temes, de la simonia, del nomenament i de la derogació de bisbes, de la durada dels càrrecs del clergat, de l’heretgia i de l’excomunió.</p> <p style="text-align: right;">puja ▲</p>
<p style="text-align: center;">MOSTRA TOTS ELS RESULTATS</p> <p> Liber iudiciorum HISTÒRIA DEL DRET</p>	<p>Liber iudiciorum <i>n. pr. m.</i> HISTÒRIA DEL DRET Compilació de lleis formada al segle VII, al regne visigot, per tal d’unificar la legislació dels gots i dels hispans. El rei visigot Khindasvint (642-653) va promulgar gairebé un centenar de lleis i va portar a terme una important labor de revisió de moltes de les disposicions anteriors, amb la intenció de realitzar una compilació contentiva de totes les lleis dels monarques visigots posteriors a Leovigild (568-586). Khindasvint va morir sense haver elaborat aquest cos legal i va a ser el seu fill Recesvint (653-672), creador de vuitanta-vuit lleis, qui el va promulgar l’any 654. Possiblement, Sant Brauli, bisbe de Saragossa, va intervenir en el procés d’elaboració, i es va revisar en el Concili VIII de Toledo del 653. Es va promulgar amb l’acord dels nobles i en presència «de tots els sants sacerdots de Déu i tots els de l’ofici palatí», amb el nom de <i>Liber iudiciorum</i> (Llibre dels judicis), segons el manuscrit més antic conegut (segle VII). Altres manuscrits posteriors presenten aquest codi amb el títol de <i>Liber iudicum</i> (Llibre dels jutges). El mateix nom en revela la finalitat, ja que anava dirigit als jutges perquè resolguessin de manera equitativa els conflictes judicials. Més tard, se’l coneix també amb el nom de <i>Lex visigothorum</i>. El seu caràcter de recopilació oficial i sistemàtica n’evidencia la composició: consta de 526 lleis, de les quals 319 pertanyen al Codi de Leovigild o a legislacions anteriors dels reis visigots. Les lleis van precedides de la paraula <i>antiqua</i>, o de l’expressió <i>antiqua emendata</i>, és a dir, procedien directament del Codi de Leovigild I, remotament, del d’Euric, que en va fer una mera revisió. Algunes lleis antigues no presenten encapçalament; per tant, en el <i>Liber iudiciorum</i> cristal·litzen els diferents processos de reforma legislativa actuals per diversos monarques visigots i que, en el seu moment, van determinar l’aparició del Codi d’Euric (476) i del Codi de Leovigild (580, aproximadament). Les lleis restants corresponen a lleis promulgades pels reis visigots des de Recared a Recesvint, i en cada disposició s’indica el nom del rei que la va promulgar. El <i>Liber iudiciorum</i> es distribueix en dotze llibres (potser el recopilador era coneixedor de la sistemàtica del Codi de Justinià), dividits en títols, en els quals s’integren les lleis numerades. L’idioma en el qual estan redactats és el llatí, i tracten de les matèries següents: el llibre I, <i>De instrumentis legalibus</i>, sobre els legisladors i la llei; el llibre II, <i>De negotiis causarum</i>, sobre el procediment judicial i els jutges; el llibre III, <i>De ordine coniugali</i>, sobre l’ordre matrimonial, el rapte, l’adulteri i la prostitució; el llibre IV, <i>De origine naturali</i>, sobre la temàtica familiar, els graus de parentiu, les successions hereditàries, els pupils i els tutors; el llibre V, <i>De transactionibus</i>, sobre els béns eclesiàstics, les permutes, les vendes, els préstecs i la condició jurídica de les persones; el llibre VI, <i>De iscleribus et tormentis</i>, sobre certs delictes i les seves penes i sobre l’aplicació del turment; el llibre VII, <i>De furtis et falsariis</i>, sobre els furtis i els enganys, les falsificacions de documents públics, de metalls i de moneda; el llibre VIII, <i>De iniuriis violentis et damnis</i>, sobre els danys contra la propietat agrària i pecuniària, els incendis, la delimitació de pastures i les denúncies d’animals errants; el llibre IX, <i>De fugitivis et refugientibus</i>, amb normes sobre els serfs fugitius, els desertors, el dret d’asil i la immunitat de les esglésies; el llibre X, <i>De divisionibus et annorum temporibus atque limitibus</i>, sobre divisió i arrendament de terres i serfs, terminis de prescripció i problemes sobre termes i límits de la propietat immoble; el llibre XI, <i>De egrotis et mortuis adque transmarinis negotiatoribus</i>, sobre els metges, els cementiris i el comerç marítim, i el llibre XII, <i>De removendis pressuris et omnium hereticorum sectis extinctis</i>, sobre els jueus i les sectes herètiques. Sin. compl.: Lex visigothorum, Lex gothica.</p> <p style="text-align: right;">puja ▲</p>

2. LES OPCIONS DE CERCA

Les opcions de cerca de què disposa el diccionari JURÍDIC permeten consultar-lo en relació amb un sol article, un bloc o exhaustivament.

Com podem veure en la part superior de la pantalla, les opcions de cerca de l'edició en línia del DICCIONARI JURÍDIC són les que es poden observar en la figura següent, que s'expliciten en els subapartats que hi ha a continuació.

Es pot fer la cerca per l'*entrada*, si es vol cercar un mot o una expressió, però també es pot fer la cerca dins la *definició*, entre els *sinònims i termes relacionats* o dins la *informació enciclopèdica*, o bé per l'*idioma*, per la *llengua d'origen*, per l'*àrea temàtica* o per l'*àmbit territorial*.

2.1. CERCA PER ENTRADA

2.1.1. Opcions de cerca

Aquesta cerca ajuda a trobar els termes a partir de la forma exacta, o a partir d'una seqüència de lletres, utilitzant les opcions següents:

- «que coincideixi amb» cerca el terme exacte escrit;
- «que comenci per» cerca els termes que comencin per la cadena de text escrita;
- «que contingui» cerca els termes que continguin la cadena de text escrita;
- «que acabi per» cerca els termes que acabin per la cadena de text escrita.

La cerca «que coincideixi amb» apareix seleccionada per defecte; tanmateix, es pot canviar aquesta opció en qualsevol moment.

No es pot fer una cerca amb el camp *Mot, fragment de mot o sintagma a cercar* buit, ni tampoc no es pot fer una cerca que combini els quatre paràmetres anteriors.

En aquest tipus de cerca, no es tenen en compte els accents ni les majúscules.

2.1.2. Exemple

a) «que comenci per»

- Permet cercar entrades que comencen per una lletra. Amb aquest tipus de cerca es poden consultar tots els termes del diccionari que comencen per una lletra determinada, per exemple, per la lletra *a*:

The screenshot shows the search interface of the legal dictionary. The search criteria are: CERCA PER: entrada; IDIOMA: català; ÀREA TEMÀTICA: totes les àrees; LLENGÜES ORIGEN: totes les llengües; MOT, FRAGMENT DE MOT O SINTAGMA A CERCAR: a; que comenci per. The search results are displayed in a table with the following entries:

INTRODUCCIÓ	AUTORS	ARBRE DE CAMP	ABREVIACIONS	EDICIÓ EN LÍNIA	AJUDA
1 de 124 (1235 registres)					
MOSTRA TOTS ELS RESULTATS					
<ul style="list-style-type: none"> a ambdós efectes <i>loc. adv.</i> DRET Pel que fa a l'efecte devolutiu i a l'efecte suspensiu, s'aplica especialment a recursos i a apel·lacions. Ex.: <i>El recurs d'apel·lació va ser admès a ambdós efectes.</i> Sin. compl.: a tots dos efectes es en ambos efectos a aquest efecte <i>loc. adv.</i> DRET És incorrecte emprar amb aquest sentit l'expressió a l'efecte DRET En vista de dur a terme allò que s'ha esmentat anteriorment. Ex.: <i>Cal presentar el model de sol·licitud habilitat a aquest efecte.</i> Sin. compl.: amb aquest objectiu, amb aquest fi, amb aquesta finalitat, per a aquest efecte es a este efecto es a tal efecto es al efecto 					

- Permet cercar entrades de més d'un mot. Amb aquest tipus de cerca es poden consultar les entrades formades per un mot i un sintagma qualsevol (preposicional, adjectival, etc.). Per exemple, si busquem les entrades que comencen per *dret*, obtenim:

Institut d'Estudis Catalans

SOCIETAT CATALANA SCEJ D'ESTUDIS JURÍDICS

CERCA PER:

IDIOMA:

ÀREA TEMÀTICA:

MOT, FRAGMENT DE MOT O SINTAGMA A CERCAR:

Amb el suport de: **cx CatalunyaCaixa Obra Social**

INTRODUCCIÓ

1 de 4 (34 registres)

MOSTRA TOTS ELS RESULTATS

- dret aeri
- DRET INTERNACIONAL PÚBLIC
- dret aeronàutic
- DRET INTERNACIONAL PÚBLIC
- dret ambiental
- DRET AMBIENTAL
- dret canònic
- DRET CANÒNIC
- dret consuetudinari
- HISTÒRIA DEL DRET
- dret d'habitació
- DRET CIVIL
- dret d'informació
- DRET CONSTITUCIONAL
- dret d'opció
- DRET CIVIL
- dret de comunicació i visita
- DRET CIVIL
- dret de moneda
- NUMISMÀTICA

dret aeri *c. nom. m.*

DRET INTERNACIONAL PÚBLIC

Branca del dret que recull el conjunt de principis i regles adreçades a ordenar la navegació aèria i les relacions jurídiques originades per aquesta activitat.

El dret aeri o dret aeronàutic és una disciplina jurídica entre les peculiaritats de la qual destaca l'assumpció de nombroses aportacions que provenen d'altres matèries de l'ordenament jurídic—civil, mercantil, administratiu, penal, etc. Tot i això, es pot parlar d'un dret autònom, tenint en compte l'existència d'unes característiques intrínseques que el distingeixen de la resta de branques del dret. Aquestes característiques singulars són les següents: complexitat, adaptació constant al progrés tècnic i, en conseqüència, modificació i innovació permanents de la seva normativa; uniformitat i internacionalitat.

Atesos els trets bàsics del dret aeri és inevitable que la major part de les normes que té provinquin d'organitzacions internacionals, que les dicten amb la intenció que l'aprovació d'unes regles comunes permetin la circulació aèria a tot el planeta. Tanmateix, el seu contingut està marcat per consideracions de caràcter polític (polítisme), a causa de la importància que la navegació aèria té per als interessos públics. A conseqüència de la supraestatalitat de les seves normes, les grans files del dret aeri coincideixen amb la celebració de congressos i conferències de caire internacional. El pas següent serà la seva recepció i el seu desenvolupament en els drets interns, però té l'origen en aquestes reunions internacionals, i és aquí on realment s'ha gestat la història del dret aeri.

A l'efecte d'oferir una explicació ordenada i summament clarificadora és oportú de diferenciar tres etapes principals.

1. L'etapa inicial comença amb les primeres disposicions que, amb més o menys intensitat, incidixen en l'espai aeri i acaba amb el Conveni per a la Regulació de la Navegació Aèria, signat a París el 13 d'octubre de 1919. Aquest període és presidit per la pugna entre la tesi francesa, favorable a la llibertat de la navegació aèria, i l'anglesa, més favorable a la imposició de restriccions. Destaquen els textos resultants de la Conferència de la Haia del 1899, la Conferència Naval de Londres del 1909, el Primer Congrés Internacional per a la Regulamentació de la Locomoció Aèria (Verona, 1910); finalment, la Conferència Internacional de Navegació Aèria, reunida a París el 18 de maig de 1910.
2. El segon període s'estén des de la Convenció de París del 13 d'octubre de 1919 fins al Conveni de Chicago d'Aviació Civil Internacional, del 7 de desembre de 1944. L'element definidor d'aquesta fase és el reconeixement general de la plena sobirania dels estats sobre llurs respectius espais aèris. Són punts principals el Conveni per a la Regulació de la Navegació Aèria signat a París el 13 d'octubre de 1919 (Carta del dret internacional de l'aire), i el Conveni per a Aeronaus (Varsòvia, 1929), que va culminar en la Convenció per a la unificació de determinades regles

b) «que contingui»

- Permet cercar entrades que contenen un mot o una seqüència de caràcters. Amb aquest tipus de cerca es poden consultar, per exemple, les entrades que contenen un terme específic. Si busquem, per exemple, les entrades que contenen la paraula *decret*, trobarem entrades com ara *decret*, *Decret de Nova Planta*, *decretal* i *decretalista*.

Institut d'Estudis Catalans

SOCIETAT CATALANA SCEJ D'ESTUDIS JURÍDICS

CERCA PER:

IDIOMA:

ÀREA TEMÀTICA:

MOT, FRAGMENT DE MOT O SINTAGMA A CERCAR:

Amb el suport de: **cx CatalunyaCaixa Obra Social**

INTRODUCCIÓ

1 de 1 (8 registres)

MOSTRA TOTS ELS RESULTATS

- decret
- DRET CONSTITUCIONAL
- Decret de Nova Planta
- HISTÒRIA DEL DRET
- decretal
- DRET CANÒNIC
- decretale
- DRET CANÒNIC
- decretalista
- DRET CANÒNIC
- decretar
- DRET PROCESSAL
- decretista
- DRET CANÒNIC
- decretum
- DRET CANÒNIC

decret *m.*

DRET CONSTITUCIONAL

Acord adoptat pel Consell de Ministres o els òrgans de govern de les comunitats autònomes, independentment que incorporin una norma o un acte administratiu.

El terme *decret* apareix en el dret modern espanyol a partir de la Constitució espanyola (CE) del 1812. Així, l'article 171.1 de la Constitució de Cadis, l'article 47 de la del 1837, l'article 25.1 de la del 1845 i l'article 54.1 de la del 1876 recullen la facultat del rei com a cap d'Estat d'expedir els decrets de l'Executiu. S'ha d'advertir, no obstant això, que en aquest context històric el rei és el poder executiu, en les tasques del qual col·laboren els ministres (art. 170 CE del 1812, art. 43 CE del 1845, art. 69 CE del 1869 i art. 50 CE del 1876). Fins i tot en la primera època constitucional, la forma de decret també era usada directament per les Corts (i es distingia de les lleis en el quòrum exigint perquè es poguessin aprovar).

El real decret és «la forma més solemne de la potestat de manament, porta el nom del rei, que el firma, o si més no assenjala el seu manament, i fa referència als actes que se suposen emanats del monarca mateix en l'ús de les seves prerrogatives i facultats».

Aquest model tampoc no s'esquerdà amb la Segona República, durant la qual només se substituïa la figura del rei per la del cap del Govern. Segons l'article 79 de la CE del 1931, correspon al president del Govern, en qualitat de cap d'Estat, i a proposta del Govern, expedir els decrets, els reglaments i les instruccions necessaris per a l'execució de la Llei.

El mateix s'esdevé durant el règim de Franco, en què s'incrementa considerablement (amb la Llei de Corts del 17 de juliol de 1942) la confusió de poders en atribuir la potestat legislativa a les Corts amb el cap de l'Estat. El Consell de Ministres queda, no obstant això, separat d'aquesta potestat i li correspon únicament la potestat de «proposar al cap d'Estat la sanció dels decrets llei» (art. 10.3 Llei de règim jurídic de l'Administració de l'Estat [LRJAE]), així com la dels «reglaments per a l'execució de les lleis, previ dictamen del Consell d'Estat» (art. 10.6 LRJAE). D'aquesta època destaca l'aprovació de la Llei del 30 de gener de 1938 que estableix les normes bàsiques sobre la regulació del decret a l'Estat espanyol, i en què s'indiquen les disposicions i les resolucions del cap de l'Estat.

La CE del 1978 conté diverses qüestions que fan referència al decret. Són les següents: a) la funció executiva i la potestat reglamentària corresponen al Govern (art. 97); b) el Govern és l'òrgan competent per a aprovar els decrets legislatius (art. 82 al 85), i c) el Govern, igualment, té la potestat per a dictar decrets llei en els casos establerts per l'article 86.

Hom observa, doncs, que hi ha tres casos generals, en els quals hi ha la possibilitat que el Govern aprovi un decret, cadascun dels quals amb una naturalesa jurídica i unes funcions diferents. En aquest article únicament es fa referència als decrets que incorporen un reglament o una altra mena d'acord no normatiu emanat del Consell de Ministres.

El tret característic del decret és l'òrgan de qui emana; però cal precisar l'àmbit dels decrets en relació amb l'òrgan d'emanciació: totes les disposicions de caràcter general aprovades pel Consell de Ministres adopten la forma de decret (art. 24.1 LRJAE). Això mateix s'estableix en l'ordenament jurídic català en determinar que «les disposicions generals de l'Administració de la Generalitat adopten la forma de decret si procedeixen del Govern» (art. 62 Llei 13/1989, del 14 de desembre, d'organització, procediment i règim jurídic de l'Administració de la Generalitat de Catalunya i art. 77 Llei 3/1982, del 23 de març, del Parlament, del president i del Consell Executiu de la Generalitat).

c) «que acabi per»

- Permet cercar entrades que acabin per una seqüència gràfica concreta (com ara un sufix). Amb aquest tipus de cerca s'obtenen com a resultats els termes que acaben per una determinada seqüència gràfica. Si busquem les entrades que acabin amb el sufix *-ció*, obtenim:

The screenshot shows the search interface of the legal dictionary. The search criteria are: 'CERCA PER: entrada', 'IDIOMA: català', 'ÀREA TEMÀTICA: totes les àrees', 'LLENGÜES ORIGEN: totes les llengües', and 'MOT, FRAGMENT DE MOT O SINTAGMA A CERCAR: ció'. The search results are displayed in a table with columns for 'INTRODUCCIÓ', 'AUTORS', 'ARBRE DE CAMP', 'ABREVIACIONS', 'EDICIÓ EN LÍNIA', and 'AJUDA'. The results list various legal terms such as 'a condició', 'a continuació', 'abandó de destinació', 'abandonament de destinació', 'accessorietat de la participació', 'acció¹', 'acció²', 'acció de cessació', 'acció de filiació', and 'acte d'administració'. Each entry includes its legal classification (e.g., DRET, DRET PENAL) and a brief definition or example.

2.2. CERCA PER DEFINICIÓ

2.2.1. Opcions de cerca

La cerca per definició permet buscar a totes les definicions de les entrades. Aquest tipus de cerca només permet emprar l'opció «que contingui».

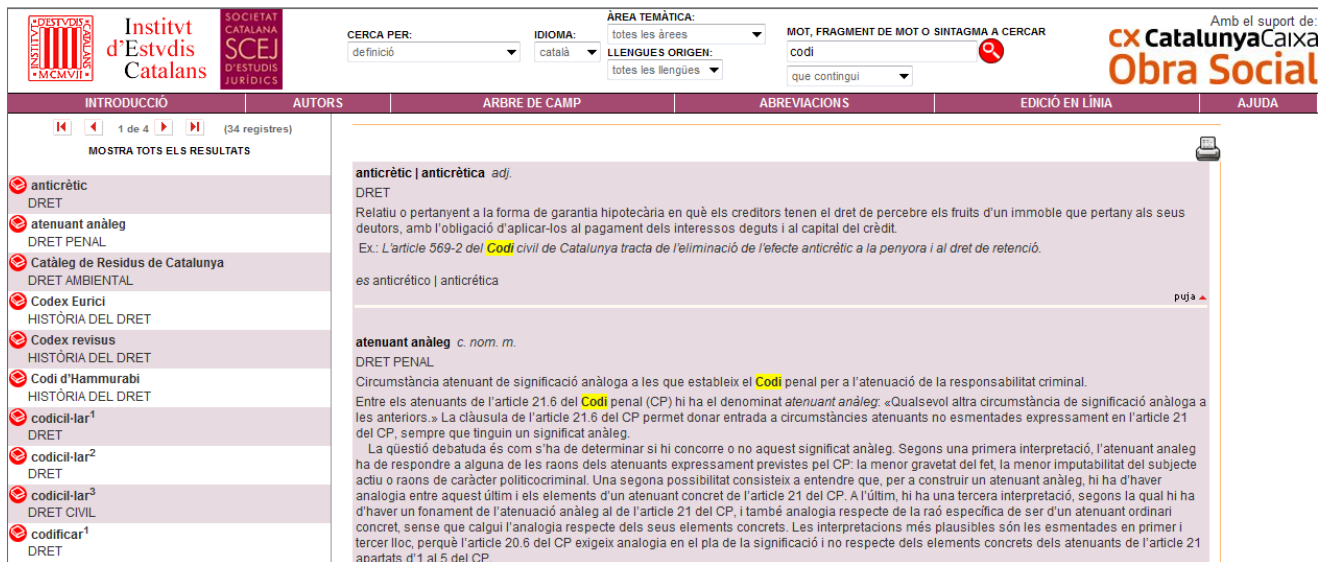
Cal recordar que no es pot fer una cerca amb el camp *Mot, fragment de mot o sintagma a cercar* buit.

2.2.2. Exemple

Quan s'escull fer la cerca per la definició, només es pot buscar «que contingui», s'inhabiliten les altres opcions de cerca («que coincideixi amb», «que comenci per» i «que acabi per»).

a) «que contingui»

- Permet cercar definicions que continguin un mot. Si consultem les definicions que contenen un terme específic, per exemple, *codi*, obtenim:

The screenshot shows the search interface of the legal dictionary. The search criteria are: 'CERCA PER: definició', 'IDIOMA: català', 'ÀREA TEMÀTICA: totes les àrees', 'LLENGÜES ORIGEN: totes les llengües', and 'MOT, FRAGMENT DE MOT O SINTAGMA A CERCAR: codi'. The search results are displayed in a table with columns for 'INTRODUCCIÓ', 'AUTORS', 'ARBRE DE CAMP', 'ABREVIACIONS', 'EDICIÓ EN LÍNIA', and 'AJUDA'. The results list various legal terms and their definitions, including 'anticrètic', 'atenuant anàleg', and 'codicil-lar¹'.

2.3. CERCA PER SINÒNIMS I TERMES RELACIONATS

2.3.1. Opcions de cerca

Aquesta opció de cerca permet buscar entrades a partir dels sinònims o termes relacionats. Es poden utilitzar les opcions següents:

- «que comenci per» cerca el sinònim o terme relacionat que comenci per la cadena de text escrita;
- «que contingui» cerca el sinònim o terme relacionat que contingui la cadena de text escrita.

La cerca «que contingui» apareix seleccionada per defecte.

Novament, cal tenir en compte que no es pot fer una cerca amb el camp *Mot, fragment de mot o sintagma a cercar* buit, ni tampoc una cerca que combini els dos paràmetres anteriors.

2.3.2. Exemple

a) «que comenci per»

- Permet cercar entrades que tenen sinònims o termes relacionats que comencen per una lletra o seqüència de lletres. Si busquem les entrades que tenen sinònims que comencen per *delicte*, obtenim:

DICCIONARI JURÍDIC CATALÀ

INSTITUT d'Estudis Catalans

SOCIETAT CATALANA SCEJ D'ESTUDIS JURÍDICS

CERCA PER:

sinònims i termes relacionats

IDIOMA:

català

ÀREA TEMÀTICA:

totes les àrees

LLENGÜES ORIGEN:

totes les llengües

MOT, FRAGMENT DE MOT O SINTAGMA A CERCAR

delicte

que comenci per

Amb el suport de:

INTRODUCCIÓ
AUTORS
ARBRE DE CAMP
ABREVIACIONS
EDICIÓ EN LÍNIA
AJUDA

1 de 2 (16 registres)

MOSTRA TOTS ELS RESULTATS

- ❗ defraudació tributària
DRET PENAL
- ❗ delicte contra el patrimoni
DRET PENAL
- ❗ delicte patrimonial
DRET PENAL

defraudació tributària *c. nom. f.*

DRET PENAL

[Delicte fiscal.](#)

es defraudación tributaria

es delito fiscal

puja ▲

estralis *m. pl.*

DRET PENAL

Delicte de risc catastròfic que consisteix en la inundació, l'explosió, l'emmetzinament o la destrucció per mitjà d'algun altre artifici i que comporta un perill per a la vida o la integritat de les persones.

La secció segona del capítol I del títol XVII del Codi penal (CP) està dedicada als estralls com a **delictes** de risc catastròfic, inclosos al seu torn dins els **delictes** contra la seguretat col·lectiva. L'article 346 estableix el següent: «Els qui, provocant explosions o utilitzant qualsevol altre mitjà de potència destructiva similar, causin la destrucció d'aeroports, ports, estacions, edificis, locals públics, dipòsits que continguin materials inflamables o explosius, vies de comunicació, mitjans de transport col·lectius, o la immersió o аварada d'una nau, inundació, explosió d'una mina o instal·lació industrial, aixecament dels carrils d'una via fèrria, canvi maliciós dels senyals emprats al servei d'aquesta per a la seguretat dels mitjans de transport, voladura de pont, destrossa de calçada pública, pertorbació greu de qualsevol classe o mitjà de comunicació, incorren en la pena de presó de 10 a 20 anys, quan els estralls comportin necessàriament un perill per a la vida o la integritat de les persones. Si, a més del perill, s'ha produït lesió per a la vida, integritat física o salut de les persones, els fets es castiguen separadament amb la pena corresponent al **delicte** comès.»

L'article 347 del CP recull la comissió imprudent d'aquesta mateixa conducta, sempre que la imprudència sigui greu (presó d'un a quatre anys). El bé jurídic protegit en darrer terme és la vida i la integritat de les persones (en l'anterior CP s'inclouia, però, entre els **delictes** contra el patrimoni), si bé es dona prioritat al caràcter de risc col·lectiu inherent a l'ús dels agents destructors descrits en el tipus. La conducta típica consisteix a generar explosions o a utilitzar qualsevol altre mitjà de gravetat i potència destructora similar, i causar els resultats descrits en el precepte (és a dir, els estralls resultants de perill concret).

En general, es pot afirmar que els estralls es caracteritzen per la utilització de qualsevol mitjà poderós de destrucció que no sigui el foc ni l'alliberament d'energia nuclear o d'elements radioactius. En el cas de concurs de **delictes** s'ha de tenir en compte el que disposa el paràgraf segon del article 346 del CP. En aquest sentit, l'òrgan legislador tria la solució del concurs real de **delictes** quan, a més del perill, es produeix la lesió de la vida, la integritat física o la salut de les persones, i castiga els **delictes** separadament.

Vegeu també [risc catastròfic](#), [delicte contra la seguretat col·lectiva](#).

es estragos

puja ▲

falta contra el patrimoni *c. nom. f.*

DRET PENAL

Falta que atempta contra el patrimoni o contra la propietat.

L'article 623.1 del Codi penal (CP) castiga com a falta contra el patrimoni el furt d'una cosa el valor de la qual no excedeixi de cinquanta mil pessetes (300,51 €), i l'article 623.2 del CP castiga també el furt de possessió (*furtum possessionis*) quan el valor de la cosa no superi la mateixa quantitat. D'acord amb l'article 623.3 del CP, el furt d'ús de vehicle de motor o ciclomotor és constituïtiu de falta si el valor del vehicle o del ciclomotor no passa de cinquanta mil pessetes (300,51 €). Si, a més, el fet s'executa amb força en les coses, és una falta de robatori d'ús (art. 623.3 CP). La presència de violència o d'intimidació en les persones en casos de robatori d'ús sempre dona lloc a l'aplicació del **delicte** de robatori, mai d'una falta (art. 623.3 amb relació als arts. 244 i 242 CP).

L'estafa, l'apropiació indeguda i la defraudació de fluid elèctric o energies també són faltes, sempre que el valor del que es defrauda no sigui superior a cinquanta mil pessetes (300,51 €). L'article 624 del CP castiga com a falta l'alteració de termes o límits que descriu l'article 246, si la utilitat que se'n deriva té un valor igual o inferior a cinquanta mil pessetes (300,51 €). Els danys també poden ser constituïts d'una falta si no superen la barrera de cinquanta mil pessetes (300,51 €), i s'imposa la pena en la meitat superior si els béns són de valor històric, artístic, cultural o científic (art. 625 CP). El deslliament de béns immobles de domini públic o privat, sense la deguda autorització de l'Administració o dels propietaris es troba recollit en la falta de l'article 626 del CP, i no es té en compte el valor dels danys causats pel deslliament.

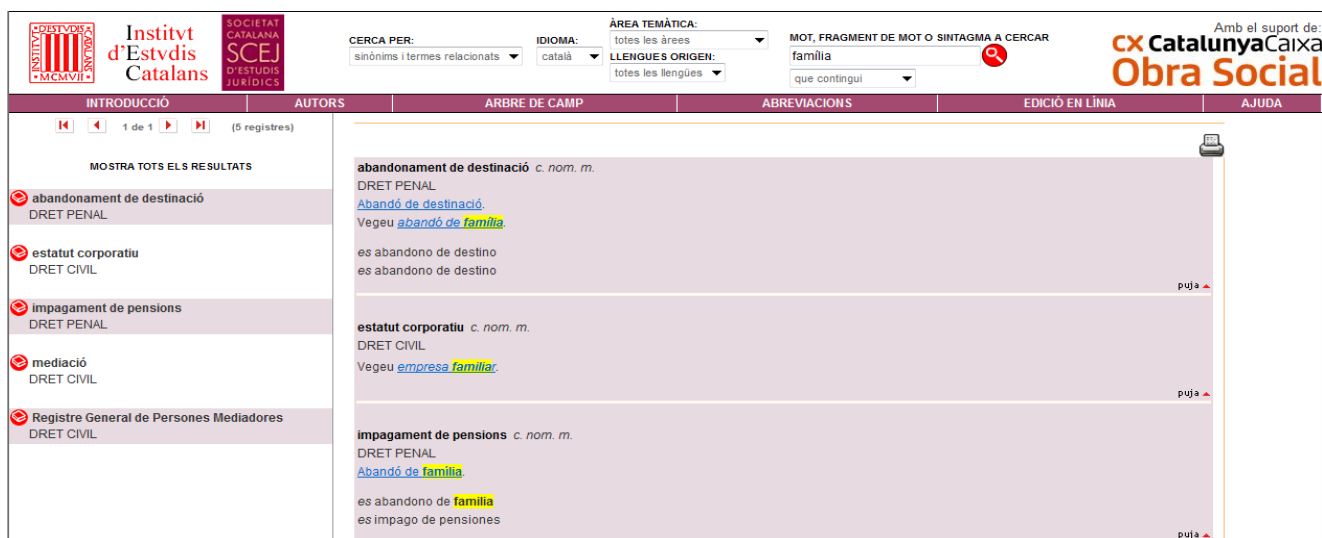
El CP recull un últim tipus de defraudacions: la defraudació a la hisenda de la Comunitat Europea, castigada com a **delicte** en l'article 305, la defraudació als pressupostos generals de la Comunitat Europea i també l'obtenció indeguda de fons de la Comunitat per algun dels procediments descrits en els articles 306 i 309 del CP. Són conductes castigades com a falta en els articles 627 i 628 del CP, sempre que l'import de la defraudació no superi els 4.000 euros.

Vegeu també [delicte contra el patrimoni](#).

es falta contra el patrimonio

b) «que contingui»

- Permet cercar entrades que tenen sinònims o termes relacionats que contenen un terme. Si consultem les entrades que tenen un sinònim que conté un terme específic, per exemple, *família*, obtenim:

The screenshot shows the search interface of the legal dictionary. At the top, there are logos for the Institut d'Estudis Catalans and the Societat Catalana SCEJ d'Estudis Jurídics. The search bar contains the text 'família' and the search mode is set to 'que contingui'. The search results are displayed in a table with columns for 'INTRODUCCIÓ', 'AUTORS', 'ARBRE DE CAMP', 'ABREVIACIONS', 'EDICIÓ EN LÍNIA', and 'AJUDA'. The results list includes 'abandonament de destinació', 'estatut corporatiu', 'impagament de pensions', and 'mediació'. Each result is followed by its legal classification (e.g., DRET PENAL, DRET CIVIL) and a brief description.

2.4. CERCA PER INFORMACIÓ ENCICLOPÈDICA

2.4.1. Opcions de cerca

La cerca per informació enciclopèdica permet buscar dins l'explicació enciclopèdica de les entrades. Aquest tipus de cerca només permet emprar l'opció «que contingui», s'inhabiliten les altres opcions de cerca («que coincideixi amb», «que comenci per» i «que acabi per»).

Cal recordar que no es pot fer una cerca amb el camp *Mot, fragment de mot o sintagma a cercar* buit.

2.4.2. Exemple

a) «que contingui»

- Permet cercar un mot dins la informació enciclopèdica. Si consultem un mot o una expressió continguts en la informació enciclopèdica dels articles —per exemple, *Tribunal Constitucional*—, obtenim:

Instytut d'Estudis Catalans

CERCA PER: informació enciclopèdica

IDIOMA: català

ÀREA TEMÀTICA: totes les àrees

LLENGÜES ORIGEN: totes les llengües

MOT, FRAGMENT DE MOT O SINTAGMA A CERCAR: tribunal constitucional

Amb el suport de:

INTRODUCCIÓ
AUTORS
ARBRE DE CAMP
ABREVIACIONS
EDICIÓ EN LÍNIA
AJUDA

1 de 14 (133 registres)

MOSTRA TOTS ELS RESULTATS

- actuació en nom d'altri
DRET PENAL
- administració de l'Estat
DRET MERCANTIL
- agent de l'autoritat
DRET PENAL
- agrupació de municipis
DRET PÚBLIC
- ajuntament¹
DRET PÚBLIC
- alcalde
DRET PÚBLIC
- alta a la Seguretat Social
DRET LABORAL
- analogia
DRET CIVIL
- antecedents penals
DRET PENAL
- arbitratge
DRET MERCANTIL

actuació en nom d'altri *c. nom. f.*

DRET PENAL

Intervenció en què un subjecte que no compleix les condicions i les qualitats necessàries per a la comissió d'un tipus delictiu concret obra en lloc d'una altra persona que no actua i que compleix les condicions i les qualitats necessàries per a la comissió.

Es tracta d'una traducció de l'alemany «*Handeln für einen anderen*» (§ 14 Codi penal alemany). És a dir, es tracta de l'actuació d'un *extraneus* per un *intraneus* en els casos dels delictes especials. Per tant, en realitat, el problema teòric i pràctic que planteja aquestes situacions és la possibilitat de fonamentar, excepcionalment, l'autoria de certs subjectes *extranei* en delictes especials, dels quals, en principi, només poden ser autors els anomenats *intranei*. Aquesta possibilitat seria, d'entrada, descartada pel principi de legalitat.

Quan es produeix un delictes especial en el marc d'una persona jurídica, les condicions d'autoria del qual només les posseeix la persona jurídica (deutors, contribuents, fabricants, distribuïdors, etc.), cap de les persones físiques integrades en aquesta estructura no pot ser feta responsable del delictes esmentat. Però tampoc no en pot respondre, òbviament, la persona jurídica, perquè en el dret penal espanyol encara regeix el tradicional principi de *societas delinquere non potest*. Tanmateix, la solució de la impunitat es feia inacceptable en termes políticocriminals. I, de fet, els tribunals sempre havien sancionat alguna de les persones físiques intervinents, per més que això comportava, sens dubte, una analogia *in malam partem*.

Per a possibilitar la conformitat de la sanció amb el principi de legalitat, el 1983 es va introduir en el Codi penal (CP) del 1973 l'article 15 bis, amb la redacció següent: «Tothom que actui com a directiu o òrgan d'una persona jurídica o en representació legal o voluntària de la mateixa, ha de respondre personalment, encara que no es produeixin, i si a l'entitat en nom de la qual obrés, les condicions, qualitats i relacions que la corresponent figura de delictes requereixi per a poder-ne ser subjecte actiu.»

L'article 15 bis només pretenia resoldre el problema de legalitat ja esmentat, per tant, no establia una regla excepcional d'atribució de responsabilitat per als directius de les persones jurídiques. La responsabilitat pel delictes només es podia produir si el fet era materialment imputable, per comissió activa o comissió per omissió al subjecte en qüestió. No s'establia, doncs, un criteri d'atribució objectiva i formalista aliè a la teoria general del delictes. L'article 15 bis només permetia que qui hagués realitzat, per acció o bé per omissió, la base fàctica del delictes, pogués ser subjecte de la imputació dels delictes especials, encara que no posseís les condicions formals d'autoria. En aquest sentit es van pronunciar finalment tant el Tribunal Suprem com el **Tribunal Constitucional**. Sentència del Tribunal Suprem (STS) del 22.11.1990, ponent, García Miguel; STS del 3.7.1992, ponent, Bacigalupo Zapater, Sentència del **Tribunal Constitucional** espanyol (STC) 253/1993, del 20 de juliol, ponent, Cruz Villalón.

El problema de l'article 15 bis era que semblava requerir, com a criteri bàsic per a transferir la responsabilitat pel delictes especial —com a nucli de l'actuació en comptes d'altri—, una relació formal entre l'*intraneus* i l'*extraneus*. Un sector de la doctrina donava suport a aquesta orientació. Tanmateix, un altre sector va posar en relleu que la relació formal no havia de ser el criteri decisiu per a transferir la imputació del fet a qui actuava en lloc d'altri, sinó el domini social típic d'aquest sobre l'esfera jurídica de l'*intraneus*. Però és cert que la literalitat de l'article 15 bis no afavoria aquest punt de vista. A la pràctica, això provocava que no se'n podia fer responsables els òrgans o representants fàctics, ja que actuaven en comptes d'altri, en especial, de la persona jurídica *intraneus*. I tampoc en aquelles situacions (relacions de dominació entre una societat i una altra, grups de societats) en les quals hi ha un primer subjecte, el qual actua en lloc d'un segon subjecte, que, al seu torn, actua també en lloc d'altri, en l'esfera jurídica del qual s'ha produït el delictes; atès que entre el primer i el tercer no hi ha cap relació formal.

2.5 CERCA PER IDIOMA

2.5.1. Opcions de cerca

La cerca per idioma permet buscar les equivalències en castellà de les entrades. La llengua que apareix marcada per defecte és «català».

De la mateixa manera que en les cerques per entrada, en aquest tipus de cerca també es pot buscar la forma exacta que hom escriu o bé es poden utilitzar les opcions de cerca següents:

- «que coincideixi amb» cerca l'equivalència exacta que s'escriu;
- «que comenci per» cerca les equivalències que comencin per la cadena de text escrita;
- «que contingui» cerca les equivalències que continguin la cadena de text escrita;
- «que acabi per» cerca les equivalències que acabin per la cadena de text escrita.

La cerca «que coincideixi amb» apareix seleccionada per defecte, tot i això es pot canviar aquesta opció en qualsevol moment.

D'altra banda, no es pot fer una cerca amb el camp *Mot, fragment de mot o sintagma a cercar* buit, ni tampoc una cerca que combini els quatre paràmetres anteriors.

2.5.2. Exemple

a) «que comenci per»

- Permet cercar totes les equivalències en espanyol que comencen per un mot concret. Si busquem, per exemple, *delito*, obtenim:

The screenshot shows the search interface of the legal dictionary. The search criteria are: 'CERCA PER: entrada', 'IDIOMA: castellà', 'ÀREA TEMÀTICA: totes les àrees', and 'LLENGÜES ORIGEN: totes les llengües'. The search term is 'delito' and the filter is 'que comenci per'. The results are displayed in a table with columns for 'INTRODUCCIÓ', 'AUTORS', 'ARBRE DE CAMP', 'ABREVIACIONS', 'EDICIÓ EN LÍNIA', and 'AJUDA'. The first result is 'defraudació tributària' (DRET PENAL), and the second is 'delicte canònic' (DRET CANÒNIC). The detailed view of 'delicte canònic' is shown below, including its definition and legal context.

defraudació tributària *c. nom. f.*
DRET PENAL
[Delicte fiscal.](#)
es defraudación tributaria
es delito fiscal

delicte canònic *c. nom. m.*
DRET CANÒNIC
Infracció de la llei canònica.
L'actual Codi de dret canònic (CDC), del 1983, no defineix què s'ha d'entendre per delicte canònic, si bé el Codi del 1917, ara derogat, el definia com la «violació externa i moralment imputable d'una llei que duu annexa una sanció canònica» (càn. 2195, CDC-17).
La legislació de l'Església catòlica sempre ha fixat sancions per a les condüctes greument antieclesials dels propis fidels. Com que en el dret canònic el fur extern i el fur intern, malgrat que són diferenciats, es troben sovint implicats en qüestions comunes, no és estrany que precisament en el dret penal canònic es donin intromissions de la moral. Per aquesta raó, el dret canònic ha admès el principi de legalitat (malgrat que amb l'aparent limitació del càn. 1399), i ha elaborat una teoria del delicte i una tipificació pròpies, amb influències del dret penal dels estats, però sobretot amb marcadament peculiaritats pròpies.
No tota acció intrínsecament dolenta pot ser considerada delicte, ni tan sols tota acció injusta. Les primeres pertanyen a l'àmbit de la moral, personal o eclesial (i aquesta intenta discernir el concepte de *peccat*), en la qual si bé tot delicte és pecat, evidentment només alguns pecats són delictes canònics; les segones, les accions injustes (il·lícites, il·legals, antijurídiques...) tampoc no són sempre tipificades com a delicte. Encara més, el dret canònic no intenta competir amb el dret penal estatal, per la qual cosa (fora d'alguna excepció, com els cànons 1397 i 1398) ni les accions que persegueix han de coincidir amb les dels codis penals moderns, ni la tipificació és ni tan àmplia ni tan detallada.
La definició de *delicte* del Codi del 1917 comportava, però, un greu inconvenient en el seu excessiu positivisme, ja que, si bé acollia el principi de legalitat tot assenyalant que *quelscom és delicte perquè la llei així ho determina*, menystenia la realitat que la llei canònica només pot castigar com a delicte allò que és intrínsecament dolent i que posa en perill molt greu la comunitat eclesial. Precisament en aquestes raons últimes és on el dret penal canònic se separa de la doctrina penalista civil, ja que els béns jurídics que cal protegir són uns altres, sempre dominats pel bé espiritual dels fidels i de la comunitat (la *salus animarum*), i reconduïbles a les tres realitats irrenunciables dins l'Església: la fe (*munus docendi*), els sagraments (*munus santificandi*) i el govern eclesial (*munus regendi*). Només quan una actitud antijurídica pertorba molt intensament el bé comú en algun d'aquests tres àmbits, l'òrgan legislador universal o particular l'ha de tipificar com a delicte, ja que el dret penal canònic és el remei últim per a redreçar la situació, quan tots els mitjans preventius han fracassat (càn. 1341).
La tipificació actual dels delictes canònics s'ha reduït notablement des de la disciplina anterior, i s'ha distribuït en sis títols: delictes contra la religió i la unitat de l'Església, delictes contra les autoritats eclesials i la llibertat de l'Església, delictes amb motiu de funcions eclesials (sobretot espirituals), delictes de falsedat, delictes contra obligacions especials (sobretot dels clergues i religiosos) i delictes contra la vida i la llibertat humanes. Aquest últim capítol s'ha reduït especialment, ja que l'òrgan legislador canònic considerarà que en general són condüctes prou sancionades per les legislacions estatals (i només es conserven penes canòniques amb caràcter pràcticament «afegit»), amb excepció del delicte d'avortament procurat, mantingut amb pena d'excomunió *latae sententiae* (càn. 1398), segons la doctrina catòlica immemorial. Quant a la tipificació penal canònica, la peculiaritat més marcada, davant les lleis penals estatals, és una concreció relativa, tant pel que fa a la definició estricta de l'acció delictiva, com a la determinació de la pena. El dret penal canònic, tot basant-se en una excepcionalitat d'aplicació, no creu necessària una descripció estricta de cada delicte, i deixa un marge molt ample a la jurisprudència, la doctrina i l'acció pastoral de l'autoritat.
Igualment, les penes no sempre són determinades per llei, ja que el dret canònic permet que la pena sigui determinada per la sentència; així, és relativament freqüent que el CDC (que recull només la legislació universal, ja que els òrgans legisladors locals o particulars també poden crear lleis penals) sancioni només amb la imposició «d'una pena justa» (càn. 1365, 1368 i 1369), «una censura» (que engloba diversos tipus de penes; per exemple, el càn. 1366) o tot afegint «altres penes» (per exemple, el càn. 1364). Però encara pot semblar més peculiar el càn. 1399: «A part dels casos establerts en aquesta o altres lleis, la infracció externa d'una llei divina o canònica només pot ser castigada amb una pena certament justa quan així ho requereix l'especial gravetat de la infracció i ho exigeix la necessitat de prevenir o de reparar escàndols».
La comprensió positiva del precepte ha fet que no pocs autors objectessin aquí una greu ruptura del principi de legalitat; sense arribar a aquest punt, en realitat es tracta de l'exemple més extrem de tipificació genèrica que el dret canònic ofereix, ja que estableix certament uns elements objectius d'un possible delicte en el qual no s'ha determinat l'acció antijurídica concreta, i en el sentit literal impedeix certament l'actuació arbitrària de l'autoritat fora del principi de legalitat.

es delito canónico

2.6. CERCA PER LLENGUA D'ORIGEN

2.6.1. Opcions de cerca

La cerca per llengua d'origen permet buscar totes les entrades que són expressions llatines.

De la mateixa manera que en les cerques per entrada catalana, en aquest tipus de cerca també es pot buscar la forma exacta que hom escriu o bé es poden utilitzar les opcions de cerca següents:

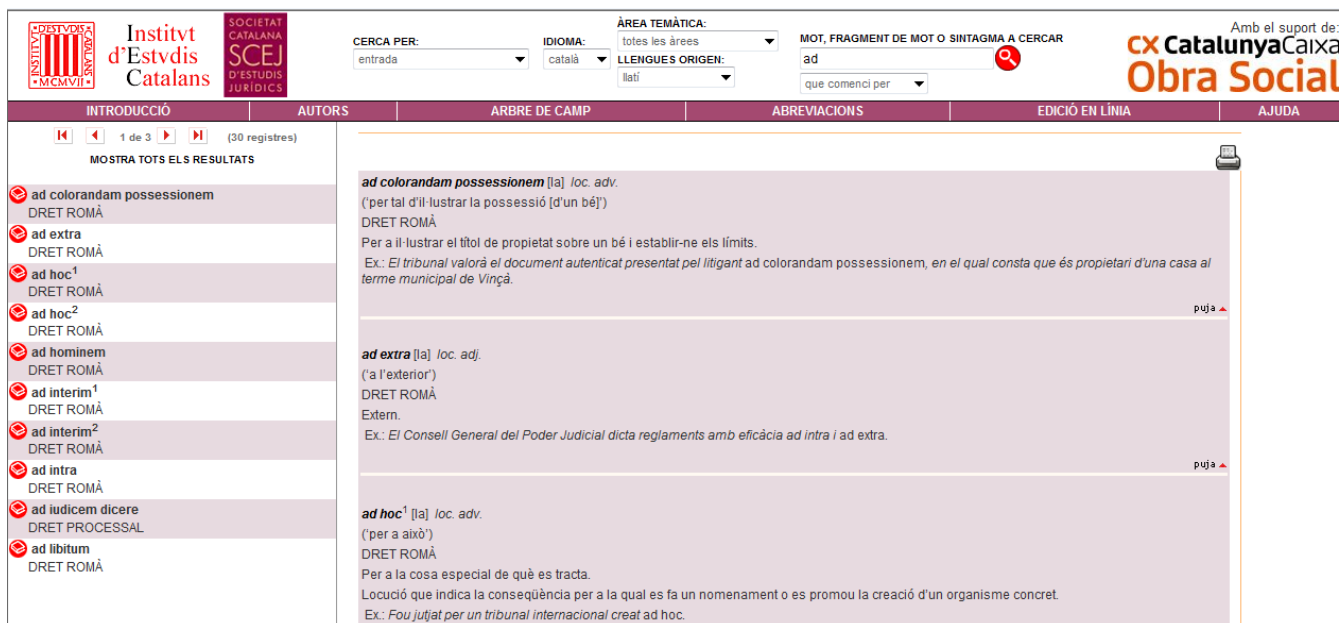
- «que coincideixi amb» cerca el mot exacte que s'escriu;
- «que comenci per» cerca els mots que comencin per la cadena de text escrita;
- «que contingui» cerca els mots que continguin la cadena de text escrita;
- «que acabi per» cerca els mots que acabin per la cadena de text escrita.

La cerca «que coincideixi amb» apareix seleccionada per defecte; tanmateix, es pot canviar aquesta opció en qualsevol moment.

2.6.2. Exemple

a) «que comenci per»

- Permet cercar tots els mots i les expressions llatines que comencen per un mot concret. Si busquem, per exemple, *ad*, obtenim:

The screenshot shows the search interface of the legal dictionary. The search criteria are: CERCA PER: entrada, IDIOMA: català, ÀREA TEMÀTICA: totes les àrees, MOT, FRAGMENT DE MOT O SINTAGMA A CERCAR: ad, and LLENGÜES ORIGEN: llatí. The search results are displayed in a table with columns for the term, its origin, and its meaning. The results are as follows:

Term	Origin	Meaning
ad colorandam possessionem	DRET ROMÀ	(*per tal d'il·lustrar la possessió [d'un bé]) DRET ROMÀ Per a il·lustrar el títol de propietat sobre un bé i establir-ne els límits. Ex.: El tribunal valorà el document autènticat presentat pel litigant ad colorandam possessionem, en el qual consta que és propietari d'una casa al terme municipal de Vinçà.
ad extra	DRET ROMÀ	(*a l'exterior') DRET ROMÀ Extern. Ex.: El Consell General del Poder Judicial dicta reglaments amb eficàcia ad intra i ad extra.
ad hoc¹	DRET ROMÀ	(*per a això')
ad interim¹	DRET ROMÀ	
ad interim²	DRET ROMÀ	
ad intra	DRET ROMÀ	
ad iudicem dicere	DRET PROCESSAL	
ad libitum	DRET ROMÀ	

2.7. CERCA PER ÀREA TEMÀTICA

2.7.1. Opcions de cerca

La cerca per àrea temàtica permet buscar en totes les àrees d'especialitat, o bé escollir-ne una de sola. De la mateixa manera que en les cerques per entrada, en aquest tipus de cerca també es pot buscar la forma exacta que hom escriu o bé es poden utilitzar les opcions de cerca següents:

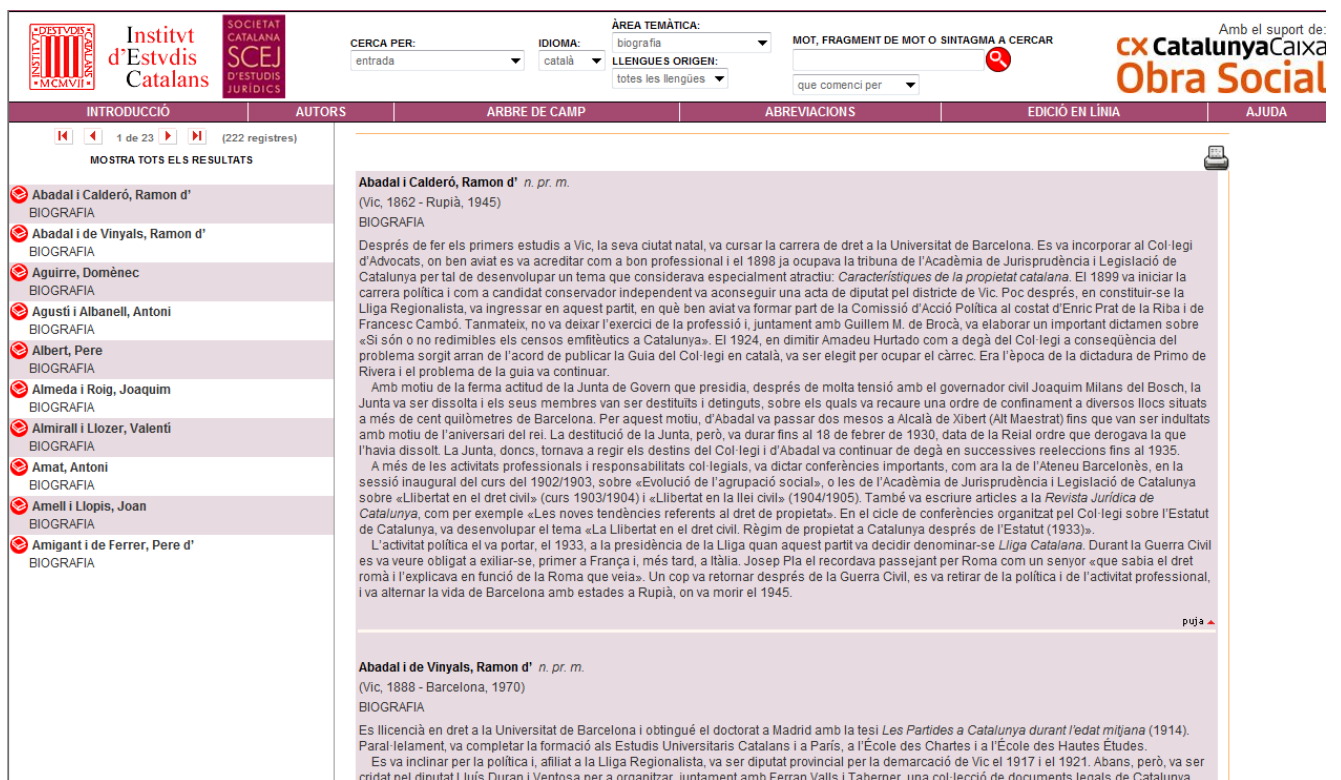
- «que coincideixi amb» cerca el mot exacte que s'escrui;
- «que comenci per» cerca els mots que comencin per la cadena de text escrita;
- «que contingui» cerca els mots que continguin la cadena de text escrita;
- «que acabi per» cerca els mots que acabin per la cadena de text escrita.

La cerca «que coincideixi amb» apareix seleccionada per defecte; tot i això, es pot canviar aquesta opció en qualsevol moment.

D'altra banda, també es pot fer una cerca amb el camp *Mot, fragment de mot o sintagma a cercar* buit sempre que es triï una àrea d'especialitat concreta. D'aquesta manera es poden llistar tots els termes d'una determinada àrea temàtica. Cal tenir en compte, però, que l'opció que apareix per defecte és «totes les àrees».

2.7.2. Exemple

Si busquem les entrades que pertanyen a l'àrea temàtica «biografia», obtenim:

The screenshot shows the search interface of the Diccionari Jurídic website. The search criteria are: 'CERCA PER: entrada', 'IDIOMA: català', 'ÀREA TEMÀTICA: biografia', and 'LLENGÜES ORIGEN: totes les llengües'. The search results are displayed in a table with columns for 'INTRODUCCIÓ', 'AUTORS', 'ARBRE DE CAMP', 'ABREVIACIONS', 'EDICIÓ EN LÍNIA', and 'AJUDA'. The results list authors and their biographies, including:

- Abadal i Calderó, Ramon d'** (Vic, 1862 - Rupià, 1945) BIOGRAFIA
- Abadal i de Vinyals, Ramon d'** BIOGRAFIA
- Aguirre, Domènec** BIOGRAFIA
- Agustí i Albanell, Antoni** BIOGRAFIA
- Albert, Pere** BIOGRAFIA
- Almeda i Roig, Joaquim** BIOGRAFIA
- Almirall i Llozer, Valenti** BIOGRAFIA
- Amat, Antoni** BIOGRAFIA
- Amell i Llopis, Joan** BIOGRAFIA
- Amigant i de Ferrer, Pere d'** BIOGRAFIA

The detailed view of the first result, **Abadal i Calderó, Ramon d'**, includes a biographical text: 'Després de fer els primers estudis a Vic, la seva ciutat natal, va cursar la carrera de dret a la Universitat de Barcelona. Es va incorporar al Col·legi d'Advocats, on ben aviat es va acreditar com a bon professional i el 1898 ja ocupava la tribuna de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya per tal de desenvolupar un tema que considerava especialment atractiu: *Característiques de la propietat catalana*. El 1899 va iniciar la carrera política i com a candidat conservador independent va aconseguir una acta de diputat pel districte de Vic. Poc després, en constituir-se la Lliga Regionalista, va ingressar en aquest partit, en què ben aviat va formar part de la Comissió d'Acció Política al costat d'Enric Prat de la Riba i de Francesc Cambó. Tanmateix, no va deixar l'exercici de la professió i, juntament amb Guillem M. de Brocà, va elaborar un important dictamen sobre «Si són o no redimibles els censos emfiteùtics a Catalunya». El 1924, en dimirir Amadeu Hurtado com a degà del Col·legi a conseqüència del problema sorgit arran de l'acord de publicar la Guia del Col·legi en català, va ser elegit per ocupar el càrrec. Era l'època de la dictadura de Primo de Rivera i el problema de la guia va continuar. Amb motiu de la ferma actitud de la Junta de Govern que presidia, després de molta tensió amb el governador civil Joaquim Milans del Bosch, la Junta va ser dissolta i els seus membres van ser destituïts i detinguts, sobre els quals va recaure una ordre de confinament a diversos llocs situats a més de cent quilòmetres de Barcelona. Per aquest motiu, d'Abadal va passar dos mesos a Alcalà de Xibert (Alt Maestrat) fins que van ser indultats amb motiu de l'aniversari del rei. La destitució de la Junta, però, va durar fins al 18 de febrer de 1930, data de la Reial ordre que derogava la que l'havia dissolt. La Junta, doncs, tornava a regir els destins del Col·legi i d'Abadal va continuar de degà en successives reeleccions fins al 1935. A més de les activitats professionals i responsabilitats col·legials, va dictar conferències importants, com ara la de l'Ateneu Barcelonès, en la sessió inaugural del curs del 1902/1903, sobre «Evolució de l'agrupació social», o les de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya sobre «Llibertat en el dret civil» (curs 1903/1904) i «Llibertat en la llei civil» (1904/1905). També va escriure articles a la *Revista Jurídica de Catalunya*, com per exemple «Les noves tendències referents al dret de propietat». En el cicle de conferències organitzat pel Col·legi sobre l'Estatut de Catalunya, va desenvolupar el tema «La llibertat en el dret civil. Règim de propietat a Catalunya després de l'Estatut (1933)». L'activitat política el va portar, el 1933, a la presidència de la Lliga quan aquest partit va decidir denominar-se *Lliga Catalana*. Durant la Guerra Civil es va veure obligat a exiliar-se, primer a França i, més tard, a Itàlia. Josep Pla el recordava passejant per Roma com un senyor «que sabia el dret romà i l'explicava en funció de la Roma que veia». Un cop va retornar després de la Guerra Civil, es va retirar de la política i de l'activitat professional, i va alternar la vida de Barcelona amb estades a Rupià, on va morir el 1945.

2.8. CERCA PER ÀMBIT TERRITORIAL

2.8.1. *Opcions de cerca*

La cerca per àmbit territorial permet buscar en tots els corpus jurídics segons el territori que en té la capacitat normativa o bé escollir-ne un de sol. De la mateixa manera que en les cerques per entrada, en aquest tipus de cerca també es pot buscar la forma exacta que hom escriu o bé es poden utilitzar les opcions de cerca següents:

- «que coincideixi amb» cerca el mot exacte que s'escriu;
- «que comenci per» cerca els mots que comencin per la cadena de text escrita;
- «que contingui» cerca els mots que continguin la cadena de text escrita;
- «que acabi per» cerca els mots que acabin per la cadena de text escrita.

La cerca «que coincideixi amb» apareix seleccionada per defecte; tanmateix, es pot canviar aquesta opció en qualsevol moment.

D'altra banda, també es pot fer una cerca amb el camp *Mot, fragment de mot o sintagma a cercar* buit sempre que es triï un àmbit territorial concret. D'aquesta manera, es poden llistar tots els termes d'un àmbit territorial determinat. Cal tenir en compte, però, que l'opció que apareix per defecte és «tots els àmbits».

Una altra possibilitat interessant és poder encreuar l'àrea temàtica amb un territori concret, de tal manera que el resultat seran els termes jurídics d'aquella especialitat, però que només tenen interès per al territori escollit.

2.8.2. *Exemple*

Busquem les entrades que pertanyen a l'àmbit territorial «Illes Balears».

IMATGE DE LA BASE DE DADES FINAL